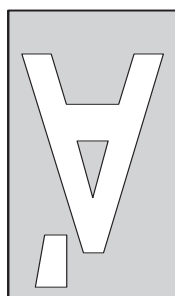

OSTAFORDULT

VAL

Boldog Ember

A keresztény egyházak mindig felelősséget éreztek a kicsikért, szegényekért, te-

**Címlapon:
Fotó: Nyári Gyula**

**ROMA
LAP**
Megjelenik
havonta

a Magyarországi Nemzeti
és Etnikai Kisebbségi
Közalapítvány
és a Foglalkoztatáspolitikai
és Munkaügyi Minisztérium
támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási
és Továbbképzési
Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.

Telefon/Fax:
06-56/513-952, 513-953,
513-954

Levelezési cím:
SZOLNOK Pf.: 77 5001
e-mail: lungodrm@axelero.hu
Internet cím:
www.lungodrom.hu

Főszerkesztő: Paksi Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán

Tervezőszerkesztő:
Gudmon Andrásné

Munkatársak:
Hegedűs Sándor,
Józsa Zoltán, Lukács Ilona,
Nyári Gyula

Rácz Lajos

Szerkesztőségi titkár:
Pálfi Elvira

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:
KARCAGI NYOMDA KFT.
Felelős vezető:
Tankó Csaba
ügyvezető igazgató
ISSN 1216-982X

hetetlenekért, a kisemmi-
zettekért. Ezen írásomban
kiemelni kívánom, hogy a
cigányokért is. Vannak lelki-
pásztorok, akik rászánták
életüket erre a misszióra.
Szülőfalum mellett van a ma
már egyértelműen cigány-
falu: Alsószentmárton. A
nagyharsányi római kato-
likus kollegám lemondott a
jó állásáról és átköltözött a
szeretett községbe, a sok
helyen kiszorított, lenézett
népéhez. Egyszerre kellett a
felnőtteket és a fiatalokat
vallásra tanítani. Ezt az
időszakot megelőzte, hogy
1942-ben édesapám, mint
körzeti iskolaszéki elnök
járta ki, hogy Alsószent-
mártonban felépült a „ci-
gányiskola”. A sokác gye-
rekek addig is jártak iskolá-
ba és vasárnaponként misé-
re a templomba. Köztük élt
a sokácul tudó plébános. De
a falu mellett, a putrikban
lakó családok nem éltek
szentségi-házasságban,
talán nem is volt megke-
resztelve minden gyermek.
Nem egyszer édesapám
temetett, mint református
lelkipásztor. Ez utóbbi
évtizedben a legtöbben pó-
tolták a keresztény tananya-
got, készültek elsőáldozásra
és bérmlásra. Az üresen
maradt paplakban és temp-
lomban, mivel minden
sokác elköltözött a faluból,
ma már ott lakik a missziós
plébános és rendszeresen
tartanak cigány-miséket.

Hasonlóan vannak refor-
mátus cigány közösségek is.
Sok helyen pedig befo-
gadták a nagy gyülekezetbe
a kisebbséghez tartozó csalá-
dokat. Igaz, hogy legtöbbször
csak addig tart a felbuz-
dulásuk, amíg megkeresz-

teljük az újszülöttet, vagy
eltemetjük a halottjukat.

Ma már a teológiai főis-
kolákon is találni egy-egy ci-
gány származásút, aki nem
tagadja le származását. Itt, a
Budapest, VIII. kerületben
dolgozik egy református
teológiát végzett lelkész, a
cigány származású. Örö-
mel végzi a missziói mun-
kát, a hitoktatást, a családok
felkarolását. Lakását is fel-
ajánlotta e szent célra. 15
éve súlyos baleset érte,
elgázolta egy személyautó.
Azóta sem tudott rendesen
felépülni. Állandóan javít-
gatni kell a gerincét, hogy
tudjon járni. A mi gyü-
lekezetünk területén kezdte
el az iskolai hitoktatást.
Betegsége miatt kevés órát
tud megtartani, de ápolja a
kapcsolatot a gyermekes
családokkal. Hetente a la-
kására mennek a nagyob-
bacska leánykák főzni, te-
ríteni, imádkozni, énekeket
és Biblia-ismereteket tanulni,
gyakorolni.

Évtizedes tárgyalások után
végre talált egy rámenős
ügyvédet, aki nagy száza-
lékért kiharcolt valamennyi
kártérítést. Ebből a pénzből
testvérünk megvette a leg-
szükségesebb, de még
hiányzó dolgokat a lakásába.
A tizedet, az összeg 10%-át
felajánlotta Isten dicsősé-
gére. Ki is vette a 100 ezer
forintot a takarékból. Géppel
leszámolták a 100 darab pa-
pírpénzt, borítékban átadták.
Otthon vette észre, hogy
nem sikerült a pénzzámo-
lás, mert azok a papírpénzek
nem ezresek, hanem tízeze-
sek, tehát pontosan tízsze-
rese az aláírt összegnek.
Kolleganőm sietett vissza a
távoli postára. „Pénztártól

való távozás után...” – uta-
sította el a tisztviselő. Test-
vérünk nem nyugodott,
addig zsörtölődött, míg
kihívták a főnöknőt. Tőle is
hallotta a szlogent: „Pénz-
tártól való távozás után...”
Szegény tisztalelkű asszony
nehezen tudta megérteni,
hogy ő visszahozott
900.000 forintot és vissza
akarja adni a postának, mert
rosszul számolták neki a
pénzt. Itt a könyv, ő kivett
100 ezer forintot és egymil-
lió van a borítékban. Lassan
megértették a kérését, és
gondolkodtak, hogy mi a
teendő. Végül pénztárázást
csináltak és megállapították
a napi forgalomból, hogy
hiányzik kilencszázezer fo-
rint. Testvérünk ezt vitte
vissza. Érdekes, mindjárt
„kedves” lett, „jöjjön be az
irodába”, üljön le, fogadjon
el kávét, teát, süteményt,
drága italokat, stb. Becéz-
gették a keresztnevét a
„Maga” helyett. A mi test-
vérünk botra támaszkodva
megvárta az ügyféltérben a
vizsgálatot és a 10 darab pa-
pírpénzzel sietett hivatalunk-
ba.

Magunk előtt láttunk egy
síró pénztárost, akitől talán
10 évig is havonta vonják a
fizetéséből a 10–20 ezer
forintokat. Becsületes ke-
resztyének között ilyenről
nem kell félni. Lelkészek,
irodában lévők leültünk egy
asztal köré és sorba tártuk ki
szívünket, mondtuk el há-
laadó imádságainkat, s ezu-
tán boldogan búcsúztunk el.
Testvérünk győzött, egy pil-
lanatra sem engedte a kísértő
Sátánt közel magához. Jézus
Urunk adott példát, amikor
így szólt: „Eredj el Sátán,
mert meg van írva: Az Urat,
a te Istenedet imádd és csak
neki szolgálj!”.

Máté evangéliuma 4:10.

Kovács Emil
református lelkipásztor
Budapest VIII.
Kőrös utca 13.
1089

Emlékeket égetek

Mert emlékeket égetek
Fekete emlékeket
Kötözném immár cölöpökhöz
Menekülő lépteimet

Hiába kutattalak
Fölgyújtott éjszakák
Romjai alatt
Hiába írtam üzenetet
Az álmok tűzfalára

Évek lobbantak el
És a bőrömrre égtek
Csalódások fekete foszforjelei
Amíg utat söpört
A szél hozzád
Amíg rádtaláltam
Amíg melléd szegődtem

Emelj föl magadhoz
Emelj föl
Emelj föl engem
S tiszta szóval
Taníts meg élni
Ne mindegymódra
Bitangoló sátorvágyaimat
Jó lenne leverni végre
És száműzni kéne
Már szívemből csavargó
Ösztöneimet

Én érinthetővé szelídülnék
Ha jóságod tüzenél
Fölmelegíthetném
Didergő testem

Ha mosolyoddal
Csillapíthatnám éhem
Cserébe elmesélném
Vándorutamat
S énekelnék olyan dalt
Amitől átvérzik
Hótiszta blúzod

Te legalább örököltél
igazi történelmet
Míg én csak
hamvadó cigánytűzeket
Én átkot
Én táncot
Én ravaszságot
Én sorsot
Amely nehezebb a keresztnél

És hiába fújnak
Böjti szelek
Föltámadni mégsem tudok
Szálkaként élek
Mélyen a szemetekbe fúródva
S nincs egy késhegyni irgalom
Amit szívemnek szegezhetnék

Letérdepelek elébed
Öledbe hajtva fejem
Lassan megnyílik szikla-dacom
Hallod a visszafojtott
Patakcsobogást
Fiatal tűzhányó
Viaskodik bennem
Ne kérdezd miért téged
Szemeltelek ki
E törvényen kívüli nászra

S ha megmozdul a
Föld alattad
Ne kérdezd
Lesz-e folytatása
Csak símulj hozzám
És remélj
Gyönyörködj
A pillanat lobogásában
Figyeld
A vajúdva születő csodát
Amelynek féltése
Ott vibrál
Minden mozdulatomban

Valami furcsa láz
Kerít hatalmába
Vizes lepedőt
Boríts rám

Mert emlékeket égetek
Fekete emlékeket
Kötözném immár cölöphöz
Menekülő lépteimet

A hónap hírei • A hónap hírei

Fotó: Nyári Gyula

JÖN AZ ÚJ, ÖSSZEVONT CSALÁDI PÓTLÉK

♦ A kormányzat új, egységes családi pótlék bevezetését tervezi. Az átalakuló támogatásra, amely minden gyerek után állampolgári joron jár majd, biztonságosan számíthatnak az érintettek. Újdonság, hogy a jövőben a családi pótlék tartalmazna egy kiegészítő elemet, amelyet a család anyagi helyzete határoz meg. Az új, összevont családi pótlék összege gyermekenként 9500 forint körül lehet és ehhez további 3-5 ezer forint kiegészítés adható.

EURÓPAI UNIÓS KORMÁNYKÖRÚT

♦ Budapest volt az első állomása annak az Európai Uniós kormánykörútnak, amely szeptember elsején indult Brüsszselből és 10 uniós országot érintve – kamionos program-sorozat keretén belül – a diszkrimináció elleni küzdelmet hirdeti. A „Sokszínűségért a diszkrimináció ellen” szlogenel indult kezdeményezés célja, hogy tájékoztassák a tagországokat a diszkriminációellenes uniós jogszabályokról és felhívják a figyelmet a munkahelyi és más megkülönböztetések elleni hatékony fellépésre. A 10 uniós tagállam 19 városát érintő 3 hónapos kormánykörút második állomása Győrött volt, majd Szlovákiában folytatódik. A budapesti rendezvényen **dr. Göncz Kinga** esélyegyenlőségi miniszter hangsúlyozta: Sokszínű emberek, sokszínű népcsoportok alkotják Európát, és ezt így kell elfogadni, így

leszünk egységesek az Európai Unióban. **Kápolnai Katalin**, a kormány magyarországi programjának koordinátora tájékoztatása szerint jövőre a munkahelyi diszkriminációkról tartanak konferenciákat Magyarországon.

ROMA KÁPOLNA CSATKÁN

♦ Szeptember 5-én **Márfi Gyula** veszprémi érsek celebrált szentmisét Csatkán, majd megszentelte a roma kápolnát, amelyet adományokból építettek fel. A **II. János Pál** pápa által megáldott keresztet ünnepélyes keretek között helyezték el a kápolnában.

ROMAÜGYI KORMÁNYBIZTOST JAVASOLNAK A ROMA SZERVEZETEK

♦ Romaügyi kormánybiztos kinevezését és egy új, romaügyi

integrációs hivatal létrehozását javasolták roma civil szervezetek képviselői egy tanácskozáson. Az elképzelés szerint a kormánybiztos közvetlenül a miniszterelnök alá tartozna, a hivatal pedig koordinálná a roma referensek munkáját és felügyelné a kormány romák társadalmi integrációját elősegítő kormányzati programját. A tanácskozáson **Rostás-Farkas György** azon javaslatát, hogy önálló romaügyi minisztériumot hozzon létre a kormány, elvetették.

ROMA TANULÓK PÁCBAN

♦ Kellemes hétvégét szerzett **Kolompár Orbán**, az OCÖ elnöke annak a közel 130 embernek, akik részt vettek az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány támogatásával elindított és befejezett „Térségi Foglalkoztatási menedzser” tanfolyamán, ugyanis a tanulók némelyikének a felvett ösztöndíjból – utólagos tudomásul vé-

tel mellett – akár 40 ezer forint adót is kell majd fizetni az APEH felé. A programban a tanulók havonta 20 ezer forint tanulmányi támogatást kaptak, pedig a pályázatban még a tanulás időtartamára is fizetést ígértek. A nagy huzavonával elindított program sok buktatói mellett az OCÖ vezetése és a dolgozók között úgy látszik bizalmi válság is fenyeget.

CIGÁNYZENÉSZ- ÉS TÁNC TALÁLKOZÓ GYOMAENDRÓDON

♦ A „Művelt Cigányifjúságért” Alapítvány a hagyományok újraélesztése érdekében 4. éve rendezi meg a Cigányzenész- és tánc találkozót, melynek keretében helyi, megyei, országos és nemzetközi csoportok lépnek fel. Idén szeptember 11-én került sor a gasztronómiai nappal is egybekötött rendezvényre. Az esemény keretében **dr. Göncz Kinga** esélyegyenlőségi miniszter és **Teleki László** romaügyekért felelős politikai államtitkár átadták a helyi közösségi ház új épületrésztét, egy modern oktatótermet.

ROMA KÁRPÓTLÁS: POLGÁRMESTEREKET IS GYANÚSÍTANAK

♦ Tizenhárom ember, köztük két polgármester, egy ügyvéd és két cigány kisebbségi önkormányzati képviselő is érintett a roma kárpótlás körüli visszaélésekben Zala megyében. **Varga Katalin**, a Zalai Megyei Főügyészség főügyész-helyettese a Roma Sajtóközpontnak elmondta, hogy a gyanúsítottak úgy szerettek volna pénzhez jutni, hogy a sok esetben írástudatlan idős embereket maguk keresték fel és ígérték számukra segélyt, élelmiszer-csomagokat és megállapodást arra vonatkozóan, hogy a kárpótlási pénz egy részét megkaphatják. Az idős emberek aláírták a kitöltetlen nyomtatványokat, majd ezeket a cigány kisebbségi önkormányzat képviselői, illetve a 2 polgármester töltötte ki, majd hitelesítet-

ték és eljuttatták az illetékes helyre. Az igényelt összeg megközelítette a negyvenmillió forintot. Legkorábban 2005. elején születik bírósági ítélet az ügyben.

PÁLYÁZATI KAPU

♦ Pályázati Kapu elnevezéssel internetes oldal indult, mely a hazai és az Európai Unió által társfinanszírozott pályázatok sikeres elkészítéséhez kíván szakmai segítséget nyújtani. A portált igénybe venni szándékozóknak regisztrálniuk kell magukat a kistérségek központjában található könyvtárakban vagy a Regionális Fejlesztési Holding irodáiban.

EMLEKHELY A HALHATATLAN PRÍMÁSNAK

♦ Bejárta a világot, halhatatlanná vált, s szeptember 12-én emléktáblával jelölték meg azt a helyet, ahonnan még gyermekként a jászberényi primás útra kelt. Jászberényben, az egykori Lehel kávéház épületének falán felavatták id. *Sánta Ferenc* emléktábláját. „Mindenhol nagyon jól

érezem magam, de szívem-lelkem mégis csak Jászberényé!” nyilatkozta 2000-ben az Új Néplapnak az idős primás, amikor felterjesztették Jászberény város díszpolgárává.

FELOLDANI AZ ELŐÍTÉLETEKET

♦ Közelebb hozni egymáshoz a romákat és a nem romákat – ezzel a szándékkal rendezi meg évek óta a Jászvági Romanaport a jászapáti Cigány Kisebbségi Önkormányzat. A hagyományoknak megfelelően ezúttal is a sportpályán indult a nap, ahol a rendőrök is focimezre cserélték egyenruhájukat. A kezdőrúgást *Kladiwa Imre* kanonok, jászapáti plébánosa végezte el. A délutáni nagy sikerű hagyományörző műsort, melynek *Bódi Gusztó* és csapata volt a sztárvendége, *Farkas Flórián* országgyűlési képviselő, a Lungo Drom elnöke, a rendezvény fővédnöke nyitotta meg.

GÖRÖGORSZÁGI ROMÁK

♦ Míg a Nyugat-európai országok velünk szemben köke-

mény cigánypolitikai kritériumokat fogalmaztak meg és folyamatosan bírálatot sújtják az EU-hoz újonnan csatlakozottakat, addig a 18 éve uniós tag Görögország még mindig óriási hibákat követ el – állapította meg a Fideszes *Járóka Livia* európai parlamenti képviselő azt követően, hogy Görögországban megtekintett 6 cigánytelepet. Az ott tapasztaltak alapján az Európai Parlament egyetlen roma tagja úgy fogalmazott, az a 132 athéni cigány, akit – mint az utólag bebizonyosodott – kárpótlás nélkül lakoltattak ki az olimpiai létesítmények miatt, csak a jég-hegy csúcsa Görögországban, ahol borzasztó körülmények között élnek roma családok tízezrei.

330 EMBER VESZTETTE ÉLETÉT

♦ Az Oktatási Minisztérium körlevélben és a honlapján is felkérte az oktatási intézményeket, hogy szeptember 14-én egyperces néma felállással emlékezzenek meg az észak-oszétiai tűszejtő akcióról. A szaktárca ezzel csatlakozott *Josep Barell Fontelles*-nek, az Európai Parlament elnökének az uniós valamennyi tagállamához elküldött felhíváshoz. Mint ismeretes, az észak-oszétiai Beszlan iskolájában tűszul ejtett több mint ezer ember kiszabadításakor kirobbant tűzharcban 330 ember vesztette életét, köztük 156 gyermek. A kórházakban 531 sérültet ápolnak. A terroristák a robbanóanyagokat, fegyvereket még a nyáron helyezték el az iskolában, ahol építkezés folyt.

OKTÓBER 4-ÉN TESZI LE AZ ESKÜT AZ ÚJ KORMÁNY

♦ Október 4-én lesz új kormánya Magyarországnak. *Mádl Ferenc* köztársasági elnök szeptember 27-én tesz javasla-

tot a miniszterelnök személyére. A kormányprogram vitáját két nappal később folytatja le az Országgyűlés. Még ugyanazon a napon a képviselők megválaszthatják a miniszterelnököket is.

ROMA JOGOK DÁN ISKOLÁKBAN

♦ A Dán állami községfelügyelet állásfoglalása szerint a skandináv ország oktatási törvényébe ütközik az a helsinki iskolában folytatott gyakorlat, hogy a roma diákok a többségtől elkülönített osztályokban tanulnak. A hatósági döntés egy éve húzódó vita végére tett pontot.

PARLAGFÜIRTÁS KÖZMUNKÁBAN

♦ Tovább folytatódhat a parlagfüirtás közmunkában, a munkaügyi tárca meghívásos pályázata révén csaknem 1100 tartósan munkanélküli jut szeptemberben is keresethez – közölte *Burány Sándor* miniszter. A nyár elején a parlagfű-mentesítésre indított közmunkaprogram augusztus végén járt le, de a tárca a növény okozta egészségügyi gondok mérséklése, a foglalkoztatás javítása miatt az akció meghosszabbításáról döntött. A minisztérium meghívásos, ki-egészítő-pályázattal teszi lehetővé a közmunkások foglalkoztatásának egy hónappal történő meghosszabbítását. Összesen 1086 tartós munkanélküli, nagyrészt roma származású közmunkás további egy hónapos foglalkoztatása valósul meg szeptember elsejétől, csaknem 86 millió forint támogatásból.

Az Új Néplap,
a Népszabadság,
a Romaweb,
a Romapage, az Origo,
és a Magyar Nemzet
cikkei alapján
összeállította
Paksi Éva

VIZSGÁLAT EGY ETIKAI TANKÖNYV MIATT

♦ ♦ Vizsgálatot indított az oktatási jogok biztosa egy etikai tankönyv miatt, amelyben kifogásolható megjegyzések szerepelnek a romákról. *Aáry-Tamás Lajos* elmondta, hogy a többi között a szerzők azt javasolják a romáknak, hogy ha munkához jutnak, dolgozzanak rendesen, ha hitelt kapnak, azzal ne éljenek vissza, magyar gyerekeknek pedig, hogy legyenek türelemmel a romák iránt.

A hónap hírei • A hónap hírei

Cigányúton a cigánypolitika

Éles kritika mindenhol

Azonnali kormányzati lépéseket sürget a Lungo Drom

A Medgyessy-kormány elmúlt két éve alatt a kabinet cigánypolitikája a politika cigánysorává vált, e réteg rosszabb helyzetben van most, mint az uniós csatlakozás előtt volt – vélekedik Farkas Flórián, a Fidesz országgyűlési képviselője, a Lungo Drom elnöke. Veszélyben van 5000–6000 roma fiatal oktatása, miközben a kormányzat belharcaival van elfoglalva, az uniós integrációs források megszerzéséhez sincs megfelelő segítség. Ez így nem mehet tovább – döntött a szervezet rendkívüli elnökségi ülésén. Javasolják az új kormánynak, hogy a lehető legrövidebb időn belül hívja össze a meghatározó cigány szervezeteket, alakuljon meg egy konzultatív kerekasztal.

Az MSZP–SZDSZ-koalíció cigánypolitikája előbb megbukott, mint a **Medgyessy** kormány: ahogyan akkor sem vették tudomásul a valóságot, most igyekeznek nem tudomásul venni a saját bukásukat – összegezte álláspontját **Farkas Flórián**, a Lungo Drom elnöke a Medgyessy-kabinet elmúlt két évét értékelve. Rámutatott: a

hatalmi harccal járó káosz levét viszont az egész ország issza meg, főként a halmozottan hátrányos helyzetű rétegek, köztük a cigányság túlnyomó

többsége is.

Gözerővel kellene dolgozni azon, hogy az uniós csatlakozással megnyíló lehetőségeket ki tudjuk használni, a cigányság integrációját, felzárkóztatását szolgáló forrásokat le lehessen hívni, fel lehessen használni. E téren viszont nemhogy segítő kezet nyújtana a kormány, hanem még meg is torpedózza a már benyújtott pályázatokat – szögezte le az elnök. Úgy véli: a cigányság helyzetének romlása az uniós választások után felgyorsult.

– Ott tartunk, hogy a cigányság politikai képvise-

lete egyenlő a nullával, kizárólag kor-

választások kapcsán a főváros első embere és a kormányzat meghatározó minisztere agított a Lungo Drom ellen, nem történt más, mint a legitim, szakmai-politikai téren hozzaértő önkormányzat politikai érdekek mentén történő „megpuccsolása”. A végeredmény egy szellemileg, képességeiben korlátozott, a „telepi politizálás” szintjétől elszakadni képtelen cigánypolitika, amelynek képviselői a koalíciós pártok „zsebében vannak”. Nem lehet elhessegetni a gyanút, hogy ez is volt a cél, mégpedig azért, hogy ne legyen olyan szervezet, ami

mányzati kirakatpozíciók és a retorika szintjén létezik. Az elmúlt évtized valódi eredményeit a Medgyessy-kormány szisztematikusan megsemmisítette, elég itt csak az Országos Cigány Önkormányzat leszállítására, működésképtelenné tételére utalni – mutatott rá Farkas Flórián, hozzátéve azt is: hasonló a helyzet a cigánypolitikában, mint a kormányzó MSZP–SZDSZ-koalíció háza táján. Zűrzavar és megosztottság van. Hasonlóság fedezhető fel aközött is, ahogy ez a helyzet előállt.

– Akkor, amikor az országos cigány önkormányzati

érdemi nyomást gyakorolhatna a kormányzatra az integráció felgyorsítása, a cigányságnak tett ígéretek betartása érdekében – fogalmazott Farkas Flórián, aki szerint a következmények súlyosak: a magyar cigánytársadalom romokban hever.

A legégetőbb gond szerint az, hogy nem történt előrelépés a munkahelyteremtés és az oktatás terén sem. Sőt, sajnos visszalépés érzékelhető mindkét területen. Mint mondta, a prognózisok szerint a munkanélküliség növekedése várható, ami hatványozottan sújtja a zömmel képzetlen cigányságot. A

várható negatív hatások kivédésére nem történtek lépések.

– Még ennél is aggasztóbb, hogy legalább 5–6 ezer fiatal oktatása került veszélybe. **Orbán Viktor** annak idején azt mondta: egy cigány gyerek sem maradhat ki az oktatásból anyagi okok miatt, és az előző kabinet tartotta is magát ehhez. Most ott tartunk, hogy a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány mind a mai napig nem kapta meg a Medgyessy-kormánytól azt a 400 millió forintot, amelyből az ösztöndíjukat kellene folyósítani. Ez nagyon rossz üzenet a cigányság számára, de az egész társadalomnak is. Ugyanis a sikeres és hatékony integráció mindannyiunk alapvető érdeke, kulcsa a munka mellett a tanulás. Az új generációk esélyeit végképp nem szabadna kockáztatni. De úgy néz ki, hogy a jelenleg regnáló koalíció mintha nem is akarná, hogy a cigány értelmiségi réteg megerősödjön, mert ha fejlődésnek indul, megakadályozhatja, hogy a politika játékszerként használja a cigányságot, visszaélve a kiszolgáltatottsággal – vélekedett az elnök. Mint kifejtette, az ország érdeke viszont az, hogy végre meginduljon a komoly munka a cigánypolitika területén is. Éppen ezért a Lungo Drom elvárja az új kormánytól, hogy haladéktalanul készítse el a cigányság hazai és EU-integrációs felzárkóztatási programját. Az elnökség rendkívüli országos tanácskozásán a helyzetet elemezve úgy döntött: javasolják az új kormánynak, hogy a lehető legrövidebb időn belül hívja össze a meghatározó cigány szervezeteket, alakuljon meg egy konzultatív kerekasztal, amelynek részvételével megkezdődhet a stratégia kidolgozása. Szervezetük szakértők bevonásával már elkészített egy tervezetet, amelyet szívesen a kormány rendelkezésére bocsátanak. **Farkas Flórián** hangsúlyozta: a cigányság integrációja olyan összetársadalmi érdek, amely nem lehet pártpolitikai csatá-

A romák helyzete rosszabb, mint két évvel ezelőtt volt.

A kormányválság óta kitapintható egyfajta elégedetlenség a koalícióhoz eddig közelálló cigány szervezetek körében is. A Magyar Nemzetnek az MSZP–SZDSZ kormány kétévi romaügyi tevékenységéről nyilatkozott néhány cigány szervezet vezetője.

Raffael János, a Rom Som („Roma vagyok”) elnöke, aki a Létminimum Alatt Élők Társasága (LAÉT) cigány munkatársa is, fájjalja, hogy semmi nem történt a cigányság sorsának átfogó rendezésére, ami miatt rosszabb a népcsoport helyzete, mint két évvel ezelőtt volt. A romák 70–80 százaléka nem a létminimum alatt, hanem „ember alatti szinten él”. E méltatlan vegetálás helyszínei a cigánytelepek, amelyek felszámolásáért – a program zajos beharangozása ellenére – a gyakorlatban semmit nem tett a Medgyessy-kormány. A vidéki romaközösség nem érzékeli, hogy bármi is történt volna szociális háttérük javítására, hosszú távú munkaalkalmuk megteremtésére.

A Rom Som elnöke szerint **Teleki László** „csak” cigány származású pártpolitikus. Lehetne nem cigány is, teljesen mindegy, hiszen egy kormánypártot szolgál, a pártérdekek pedig nem mindig esnek egybe egy réteg, egy csoport érdekeivel.

Raffael a cigány kisebbségi önkormányzati rendszert is bírálta, mondván, ezt arra találta ki a nagypolitika, hogy lerázza magáról a saját felelősségét. Hiszen a jogosítványok nélküli helyi roma önkormányzatoknak legfeljebb a kulturális autonómiában lehet szerény szerepük, mint a civil szervezeteknek. De ha megerősítenék őket, akkor sem tudnák átvállalni az érdemi integrációs és szegénységpolitikát, amellyel adós a kormányzat.

Balogh József, a Magyarországi Cigányok Fórumának (MCF) elnökhelyettese szerint nincs annál károsabb, mint amikor a romaügyi államtitkárság olyasmit kommunikál, ami mögött nem áll igazából a kormány. 2003-ban hirdették meg a cigánytelep-felszámolási programot, de csak egyetlenegy helyi telep, az ózdi esetben történt - ráadásul csúfos kimenetelű - próbálkozás a végrehajtásra. Ózd vezetése megegyezett a lakókkal, a helyi kisebbségi önkormányzattal és **Teleki László** romaügyi államtitkár képviseletével egy komplex programban. Nevezetesen, hogy lakható városrészé fejlesztik a romos házakból álló telepet, rendezik a lakások tulajdonjogi problémáit. Csak éppen azok a milliók, amelyek folyósítását a romaügyi államtitkárság vállalta magára, nem érkeztek meg több mint egy éve, így a felújításokból nem lett semmi. **Balogh** úgy tudja, az erős nyári esőzések több hajlékot végérvényesen elmostak. Hogyan lehet felvállalni 417 cigánytelep eltüntetését, ha nincs 6 millió forint egyetlen kisebb telep kérdésének orvoslására - veti fel az MCF elnökhelyettese.

A cigánytelepek felszámolásáért
– a zajos beharangozás ellenére – a gyakorlatban eddig semmi nem történt.

Paksi Éva

A szegénység és a társadalmi kirekesztettség egyik meghatározó oka a munkaerőpiacról való kiszorulás, a munkanélküliség és különösen a tartós munkanélküliség és az inaktivitás. Elterjedt az a nézet, hogy Magyarországon 5–6%-os a munkanélküliségi ráta és ez kedvezőbb, mint az Európai Unió 7–8%-os rátája. Egyes elemzők szerint a valóságos munkanélküliségi ráta azonban ennél sokkal nagyobb, akár 10% fölé is emelkedhet, hiszen nagyon sokan vannak az úgynevezett rejtett munkanélküliek.

Országos szinten az átlagosnál nagyobb a munkanélküliségi ráta Baranyában és Somogyban, Hevesben, Jász-Nagykun-Szolnokban, Békésben, Hajdú-Biharban és Nógrádban, és katasztrofálisan nagy Szabolcs-Szatmárban és Borsodban.

A cigány népesség iskolázottsági színvonala rendkívül alacsony. A dolgozó cigányok 70 százaléka segéd- vagy betanított munkásként dolgozik. 22 százalék a szakmunkásként, képzett kék-gallérosként dolgozók aránya. Csupán 8 százalékot tesznek ki a fehérgalléros munkakörben vagy valamilyen egyenruhás testület tagjaként dolgozók.

A romák foglalkoztatásában a legdrámaibb változást a rendszerváltás okozta, bár néhány

Egyre szélesebb körben fenyeget a tartós munkanélküliség és az inaktivitás

kutató szerint a romák tömeges munkanélkülivé válása már az 1980-as évek közepén megkezdődött. A rendszerváltást követően a foglalkoztatáshoz szokott munkaképes korú romáknak több mint a fele vesztette el állását és így valamennyi foglalkoztatási mutatójuk lényegesen rosszabb, mint a többségi társadalomé. Az iskolázatlan és szakképzetlen romák számára az elsődleges munkaerőpiac alig kínál kereső foglalkozást és még az alkalmi munkavállalás területén is hátrányban vannak. Foglalkoztatási szintjük durván a fele, munkanélküliségi rátájuk három-ötszöröse, az egy keresőre jutó eltartottak aránya háromszorosa a nem cigány lakosságénak.

Sokuknak csupán a családi pótlék és a szociális segélyek biztosítják a megélhetéshez szükséges jövedelmet. A cigány háztartások 87 százaléka az ország lakosságának alsó harmadához tartozik, vagyis jövedelme nem éri el a KSH által kiszámított létminimumot és alapvető szükségleteit csak részben tudja kielégíteni. A cigány háztartások 56 százaléka a lakosság alsó jövedelmi tizedéhez tartozik, a szó legszorosabb értelmében szegény és még táplálkozni sem tud kielégítően.

Az állandósuló, immár több mint egy évtizedes munkanélküliség miatt egyre szélesebb körben fenyeget az inaktivitás normává rögzülésének veszélye. Ugyanakkor a romák munkaerőpiaci beilleszkedését a munkáltatók részéről tapasztalható diszkrimináció is nehezíti. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a társadalom nagy többsége nincs tisztában a roma lakosság problémáival, nem érdekelt helyzetük javításában és a helyi társadalmak-

ban a romákkal szemben gyakran előítéletesség tapasztalható.

Az alábbiakban a Jász-Nagykun-Szolnok Megyében élő roma lakosság foglalkoztatási helyzetét tekintjük át.

A roma lakosság általános munkaerőpiaci jellemzői

A roma foglalkoztatásban a legdrámaibb változást a rendszerváltás okozta. A 80-as évek közepét megelőző időszakban a társadalmi felemelkedés valódi volt számukra és az általános iskolai végzettség megszerzése ebben jelentős mobilitási faktor volt. Az általános iskola befejezése ma önmagában már szinte semmilyen munkaerőpiaci értékkel nem bír, pedig a legtöbb munkakorú képes romának jelenleg ez a legmagasabb iskolai végzettsége. A munkaerőpiaci folyamatok keresleti oldalát manapság az alacsony iskolai végzettségű munkaerő leértékelődése és a minőségi munkaerő felértékelődése jellemzi. A magánvállalkozások is elsősorban a jól képzett munkaerőt szívják fel és nem az ország fejletlen, szegényes infrastruktúrával rendelkező területein keresnek telephelyet.

A települési egyenlőtlenség hatása a foglalkoztatásra

A munkaerőpiaci helyzetet befolyásoló másik lényeges faktor a települési egyenlőtlenség. Közismert a romák községi településkategóriákban való felülreprezentáltsága. Ez a lakóhely típus a rendszerváltást követően vált munkavállalást egyértelműen hátráltató tényezővé. A cigányság túltreprezentált a hátrányos helyzetű köz-

ségekben, ahonnan az alacsony ingatlanárak miatt lehetetlen az elköltözés. A térségi mobilitást akadályozza továbbá a nagycsalád. Megyénkben is számos olyan település van – főként a Közép-Tiszavidéken –, amelyeken szinte visszafordíthatatlan folyamatok indultak el. E folyamatok eredményeként a településeken közel 100 %-os a munkanélküliség.

A három ismert regionális válságtípus közül Jász-Nagykun-Szolnok megye érintett településeit a rossz munkaerő minőség, és az alternatív munkalehetőségek, valamint a munkaerőpiaci terek korlátozott volta jellemzi.

Számos településen a távolabbi munkalehetőségek csökkenésével csökkent az ingázók aránya, a termelőszövetkezetek átalakulása pedig sok esetben az egyetlen helyi munkahely megszűnését eredményezte.

Foglalkoztatási diszkrimináció

A romák elhelyezkedési esélyeit tovább rontja az eddig vázoltakon túl a foglalkoztatás terén is megnyilvánuló diszkrimináció. 1997-ben a Gallup Intézet országos vizsgálatot végzett, amely szerint a megkérdezettek 50%-a vallotta magáról azt, hogy idegenkedik a cigányoktól. E tény ismeretében nem férhet kétség ahhoz, hogy a munkaerőpiacon a romák elhelyezkedési esélyeit jelentősen rontja a származásuk. A diszkrimináció ezen fajtája főként azokon a területeken nagyon erős, ahol nagy a verseny az alacsony iskolai végzettséggel is betölthető állásokért. A foglalkoztatási diszkrimináció főként a felvételeknél

és az elbocsátásoknál érhető tetten.

Tartós munkanélküliség

A romák munkaerő-piaci helyzetének egyik legjellemzőbb vonása, hogy körükben jóval magasabb azoknak az aránya, akik több mint két éve tartósan munkanélküliek. Ez halmozottan jelentkezik a fiatal roma munkaképes korú lakosság körében. Ez utóbbi tendencia azért rendkívül veszélyes, mert a fiataloknak a szüleikhez képest esélyük sem lesz arra, hogy tartós munkaviszonyra tegyenek szert belátható időn belül.

A kistérségek közül munkanélküliség szempontjából a legkedvezőbb helyzet a Jász-ságban van. Ez többek között Budapest közelségének, az ingázási hajlandóságnak köszönhető. A legsúlyosabb helyzet a Közép-Tiszavidéken alakult ki. Itt van olyan település (Tiszabő), ahol közel 100%-os a roma munkanélküliség. További problémát jelent, hogy túlsúlyban vannak a tartósan munkanélküliek, akiknek jelenleg esélyük sincs hosszabb távon az elhelyezkedésre.

Foglalkoztatási programok

A közmunkaprogramot 1996-ban vezették be a tartós munkanélküliség hatékonyabb kezelése érdekében. Ezt a foglalkoztatási formát a legtöbb megyei település foglalkoztatási problémáinak megfelelő méretekben alkalmazza. A tér-

ségi összefogás is emeli a közmunkaprogramokra benyújtott pályázatok sikerességét.

A közmunkaprogramoknak azért nagy a jelentősége a roma munkanélküliség kezelésében, mert a probléma komplex módon történő megközelítését teszi lehetővé, hiszen tartalmaz képzési elemeket, munkavégzést és társadalmilag is számottevő eredményt jelent. (például javul az adott település infrastruktúrája).

A Munkaügyi Központ a különböző szakmai programok tervezése során gyakran együttműködik különböző roma érdekvédelmi szervezetekkel. Hasonlóan a többi munkaügyi központhoz, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ is szervez képzéseket különböző szakmák elsajátítására. A megyei tapasztalat azonos az országos tapasztalattal, mely szerint a hagyományos cigány mesterségek oktatása nem népszerű a roma lakosság körében. Ezekből a mesterségek közül ma már nem lehet megélni, ezért inkább a piaci igényeknek megfelelő szakmákat oktató képzéssel lehet eredményeket elérni a roma munkanélküliség mérséklése terén.

Foglalkoztathatóságuk és munkaerő-piaci esélyeik javítása érdekében a képzés, a foglalkoztatás és a szociális szolgáltatások eszközeire egyaránt építeni kell. A rendszerváltás óta lassan felnő egy olyan generáció, akik közül sokan már a tartós munkanélküliségbe születtek bele. Ezért olyan integrált megközelítések kidolgozása

szükséges a munkanélküliség kezelésében, amely figyelembe veszi, hogy ez az állapot a család egészére kihat és olyan megoldásokat keres, amely a szülői munkaerő-piaci integrációjának segítése mellett a család többi tagját is több irányból segíti. Több uniós pályázati lehetőség erre nyújt lehetőséget a pályázók számára.

Roma vállalkozások

Mielőtt összefoglalnánk a megyei roma vállalkozások legfontosabb jellemzőit, e téma kapcsán is érdemesnek tartjuk röviden vázolni a hazai roma vállalkozások legfontosabb ismérveit **Dr. Adler Judit** és **Babusik Ferenc** Romákat foglalkoztató vállalkozások kutatása című tanulmánya alapján. A felmérést Nógrád megyében végezték a kutatók.

A szerzők által megkérdezett romák közel 30%-a azért kezdett el vállalkozni, mert a jövedelme nem volt elegendő a megélhetésre, közel 30% „kalandvágyból”, 15%-uk pedig azért, mert a munkanélküliség elől menekült. A fennmaradó néhány százalék egyéb okokat jelölt meg.

A megkérdezett válaszolók 80%-a egy telephellyel rendelkezett és a vállalkozások több mint 50%-a 1–2 fős egyéni vállalkozás.

A vállalkozások zöme egyféle tevékenységet folytat, több mint 50%-uk kereskedelemben és építőiparban tevékenykedik. Jelentős még a feldolgozóiparban dolgozó roma vállalkozók aránya.

Roma vállalkozások már 1980 óta léteznek, de a rendszerváltást követően nőtt meg igazán a számuk.

Az érintett vállalkozások 70%-ának esetében a tulajdonosi szerkezetben magánszemély áll, itt az esetek többségében önfoglalkoztatásról van szó. Egyedi sajátossága a roma vállalkozásoknak, hogy a tulajdonosi szerkezetből abszolút hiányoznak a külföldi tulajdonosok.

A roma vállalkozások gazdasági ereje nagyon limitált volt a kezdetekkor, és külső támogatást csak nagyon szűreny mértékben kaptak. A vállalkozások 25%-a kapott adókedvezményt, beruházási támogatásban pedig csak 5% részesült.

A fenti jellemzőkből is látható, hogy nagyon zárt világról van szó, ahol a jövő elég bizonytalannak tűnik.

A megyei roma vállalkozások profilja kistérségi bontásban

Kistérség Jellemző tevékenységek

Jászberényi: - takarítás, - földmunka, - építőipar, - kereskedelem

Kunszentmártoni: - szállítás, - fuvarozás, - építőipar

Szolnoki: szolgáltatások: - hentes, - fodrász, - kereskedelem

Törökszentmiklósi: - mezőgazdasági termelés, - csomagolás, - munkaszervezés

A rovatot a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium támogatta.

Csak egy szög

2003-óta játssza a kaposvári Csiky Gergely Színház a *Csak egy szög* előítélet két zajos részben című darabot. A zenét Kovács Márton szerezte, a szöveget Mohácsi István írta, a kritikusok által is jól fogadott darabot Mohácsi János rendezte. A Pécsi Országos Színházi Találkozón Kovács Zsolt, a darabban nyújtott alakításáért a legjobb főszereplőnek járó díjat kapta. A darabot a színház a következő évadban is műsorra tűzi, várhatóan a Nemzeti Színházban is lesz újabb előadás, és külföldön is fellépnek vele. Az alábbiakban Koltai Tamás kritikájából közlünk. Fotók: Csiky Gergely Színház

„Ha azt a mondatot vesszük, hogy „ezeket a sorsra érdemes embereket nem költöztethetik körülmények közé”, megállapíthatjuk, hogy a Mohácsi testvérek ott folytatják, ahol abba hagyták, azaz olyan torzításnak vetik alá a mondatot, amely képet ad a nyelvtani sztereotípiák mögötti csökkent szellemi tevékenységről, mindközönként vulgárp primitivizmusról. Nyilvánvalóan jobb sorsra érdemes emberekről

és méltatlan körülményekről van szó; a kihagyásos szerkezet fölfedi a közhelyszajkózás ürességét. Hasonló célt szolgál a redundancia: „nehéz róla beszélni, és nem is könnyű.” Kis csavarral megtoldva: „Örülünk, hogy végre megérkeztek, és most mégis itt vannak.” Halmozott szószaporítással és ideológiai körítéssel: „az esküdtszék hatásköre eldönteni, hogy ki bűnös, és ki nem ártatlan, valamint az én tisztem a bűnösökre és ártat-

lanokra rámérni a büntetést, hatályos törvényeink törvényes hatálya szerint! A példák tetszés szerint sorolhatók, a Mohácsi-beszédhelyzet a *Csak egy szög* című darabban a korábbiakhoz hasonlóan működik.

A darab a cigányságról szól, a „sorsra érdemes emberek” a cigányok. Nem a romák, a roma szó kétszer hangzik el, először egy EU-s hölgy ajkáról, másodszor egy polgármester próbálkozik a „roma származás...” megszólítással, de a tömegeből azonnal lehurrogják: „cigány”. Mohácsiéknál nincs kecmec, nem óvatoskodják körül, nevükön nevezik a dolgokat. A darab szarkasztikus műfaji megjelölése: előítélet két zajos részben. Persze, hogy zajos, ha egyszer zenés. Lehet-e cigánydarab cigányzene nélkül?

Itt érdemes megállni, mert rögtön rajtakapható a szerzők gondolkodása. Az első jelenetben cigányesküvőre készülnek – ez még az ősidőkben, Indiában játszódik –, csak az a baj, hogy az Úr minden népnek adott valamit, az egyik például meg tudja patkolni a tojást, a cigányoknak viszont azt adta, hogy nem tudnak zenélni. Mit tesz isten, valaki zenét hoz ajándékba az ifjú párnak – egy nagybabciska dozból kimászik Kovács Márton és népi zenekara. Így

szerezték a zenét, illetve lopták, azaz nem is lopták, csak találták, valaki útközben elhagyta, hát magukkal hozták. A rangidős cigány, Kolompár Karcsi bácsi föl is háborodik: „most azonnal visszamész, hogy ki hagyott el zenét.” Hát így!”

Ezt a Kolompár Karcsi bácsit Kovács Zsolt játssza. Ő a narrátor, kvaterkázik az Úrral a kiválasztott népéről, mint Tevje a Hegedűs a házatönben, kávéval kínálja – a kávézás mindvégig az értelmes, békés cselekvés jelképe –, meg is szólaltatja, s ha valaki azt hinné, hogy az mégsem az Úr hangja, csak egy színészé a hangsítón keresztül, az az ő baja. Kovács, a legjobb színészek egyike ebben az országban, közvetlen hangon, száraz, fanyar humorral beszél hozzánk az est folyamán, ami megteremti a kapcsolatot – az előadás hangulati alapját – színpad és nézőtér között. Nem – úgymond – „cigányproblémát vet fel”, hanem mesél, elmondja a vándorlások történetét, öt történelmi etapban. Az első az indiai őshaza elhagyása, a második a „nyúzóvölgyi vérvád” az 1700-as évekből, a harmadik (nem időrendben haladunk) a Krisztus megfeszítése körüli bonyodalom, a negyedik (egy előrehozott ötvenes évekből) a közjáték után Auschwitz, az ötödik a jelen. Mindegyikben keveredik valóság és fikció, realitás és

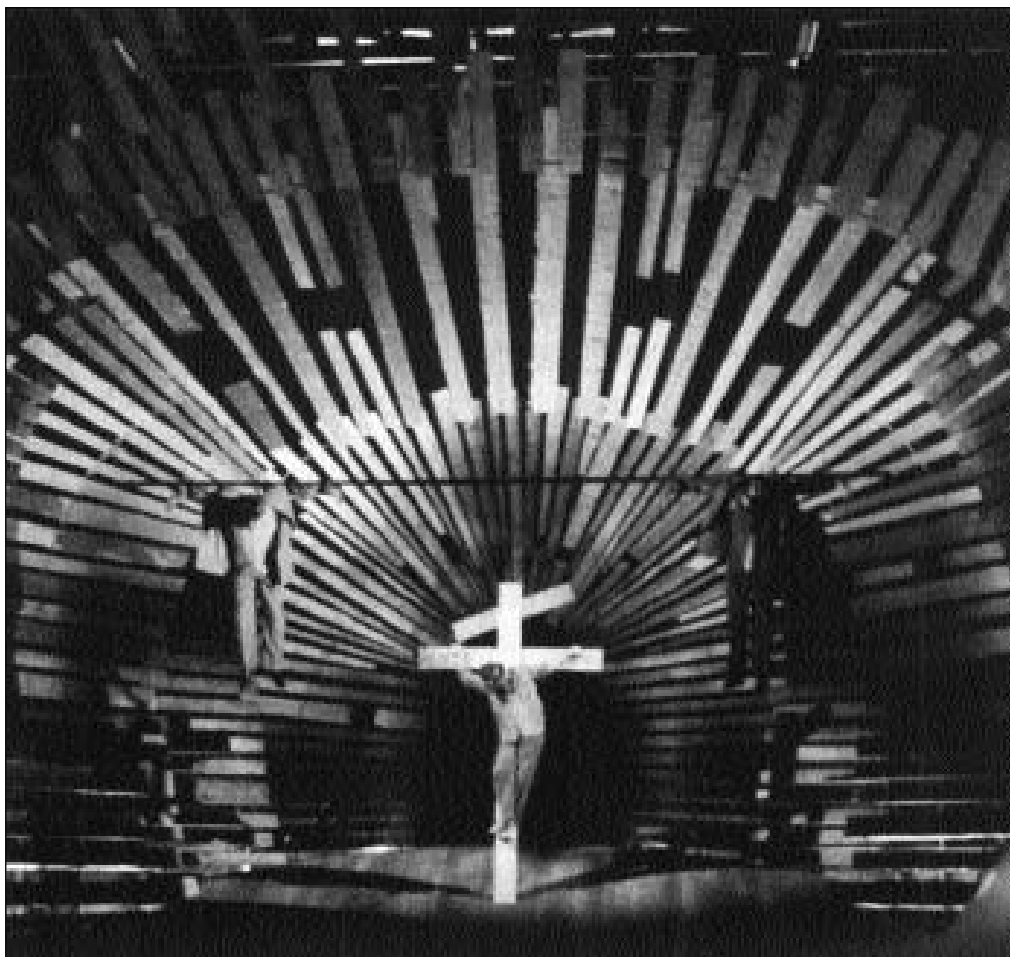
abszurditás, tragédia és burleszk, komolyság és blöddli. Mégpedig olyan finoman kimért arányban, a történetiség és az anakronizmus – egyszerűbben szólva az időjáték – olyan virtuóz használatával, amely a legjobb Mohácsi-munkák között is kiemelt helyre állítja a darabot. Meg az előadást.

A dramaturgia kulcsa az áthallás. A jelenetek közül csak kettő játszódik „a maga korában”: az utolsó (mivel ebben amúgy is „ma” van) és az auschwitzi (mivel Auschwitz egyedi, semmihez sem hasonlítható); de ezekben is megemelt, színpadi realitás működik: a jelen olyan, mint valami abszurd bohózat, Auschwitz pedig, mint egy szörnyű halálgyár-utópia (kicsit emlékeztet az 1984 című **Orwell**-filmre). Az első három jelenet ezzel szemben tele van szövegszerű és tartalmi anakronizmusokkal, a fölhasznált östörténeti fikciót, mítoszmodellt, történelmi konstrukciós pert átszövik a kiszólások, oda nem illő utalások, egyértelműen jelenkori kontextusok, amelyek banalizálják, profanizálják, szatirizálják az eredeti jelentéstartalmat. Nem a fölhasznált mítosz-modellt

teszik gúny tárgyává, amint azt egyesek gondolják (az általam látott előadáson többen elmentek a Golgota-jelenet után), hanem az ezekbe beépített előítéleteket. Például az első, az „indiai kivonuláskor” játszódó esküvői jelenetben semmi baj nincs addig, amíg ki nem derül, hogy a vendégek közül, akik

különbösen rendes szomszédoknak látszottak, egyesek tagjai az India a Svájciaké Népi Hadsereg Honi Szekciójának. A szekció nem helyesli a részvételt az eseményen, így fejezi ki tiltakozását, mivel India valamikor – „de mikor, Kálmán, száz-ezer éve!” – Svájcához tartozott. A szomszédok (svájci-

sapkát viselnek) mégis eljönnek, ám egyikük felrobbantja magát meg az esküvőt. A nacionalista terrorizmus paródiájában ráismerhetünk az etnicizmus és a területi hovatartozás körüli irracionális mozgalmak számos európai (és Európán kívüli) példájára, amelyek máig öldökléssel, áttelepü-

léssel, népek földönfutásával járnak.

A Golgota-jelenetben a Jeruzsálemből kilakoltatott cigányok épp kávépartit tartanak, amikor odaér a Krisztust keresztre feszítők menete, zsidókkal, római katonákkal, Máriával és a Megfeszítendővel. Itt aztán ökumenikus kisebbségi purparlé (mondjuk így, zsidózás, cigányozás stb...) keletkezik a kultúrák és vallások találkozásából, majd a rangidős római centurio, **Martus Fulvius Proscenium** kordont húz, előkészíti a felvonulási terepet, táblát készít, Itt Nem lehet Randalírozni (INRI) felirattal, és fölajánl a cigányoknak egy ezüstöt, ha beverik a szögeket a fába. Azok némi alkudozás után rá is állnak, amíg ki nem derül, hogy a szög és a fa között ott van egy ember keze. A huzavonát tovább árnyalja, hogy a feszítési szabályzat szerint végtagonként kiutalt, összesen négy szögből egy eltűnik (ennek eltulajdonításával vádolják azóta is a cigányokat, mi tagadás, a látottak alapján), így a problémát hárommal kell megoldani. Végül megoldják hárommal, de a rend kedvéért Krisztus mellé két lator cigányt is fölhúznak, szigetelőszalaggal odaerősítve. (Az utóbbit Karcsi bácsi kofferjében találják egy 4,7 gigabyte-os, újraírható DVD-lemez társaságában, amelyen az öreg az összes cigány zenét, táncot, ősi mondát, az egész cigány történelmet őrizi.)

Az Auschwitz-kép két részből áll, a bevagonírozásból és a rámpa melletti szelekcióból. A vagonokba a kakastollas úri Magyarországra, a gázba a **Mengele**-kommandó segíti a cigányokat. Az abszurd itt szükségképpen elkomorul, és horrorszerűvé válik. Itthon még provinciálisak a módszerek (mivel csak fél bőrdöngy holmi megengedett,

az egész bőrdöngyöt kettévágja a villanyfűrész), odakinn már olajozottan, a szó szoros értelmében futószalagon, klasszikuszene-kísérettel működik a gyilkoló, szelektáló, orvosilag kísérletező gépezet.

Az utolsó jelenet a nagy magyar kortárs valóságot mutatja, a község lakatlan házaiba beköltöztetendő cigány családokkal, az ellene tiltakozókkal, EU-megbízottal, polgármesterrel, pappal, rendőrrel és a levegőben röpködő bornírt dumákkal, amelyek átfogják mintegy a társadalmi előítéletek, agressziók és primitivizmusok teljes körét: politikát, oktatást, üzletet, miegymást. Itt kivirágzanak Mohácsiék verbális és mentális nonszenszei, a putbilltől kezdve addig, hogy „polgárőrséget kell alakítani, péntek este jó nektek?”. A végén, ahogy az életből is ismerjük, lebontják – pontosabban elfűjják – az egyetlen átengedett ház tetőjét, azaz tévedésből egy másikét.

Olyan darabról van szó – hangsúlyozom, hogy nem irodalmi kategóriákkal mérhető darabról, s ezt egyáltalán nem a hátrányaként említem –, mely a kaposvári társulatnak készült, és rajta kívül valószínűleg reménytelen feladat lenne bármilyen más társulat számára. Nemcsak stílusos, hanem szellemi értelemben is. A Csak egy szöveget, gondolkozzék bár egyénileg másképp a színészek némelyike (nem föltételezem, de nem is zárom ki ezt a lehetőséget), csak kollektív művészi és állampolgári vállalkozással lehet színpadra vinni. Abban a hektikus társadalmi légkörben, amelyben élünk, ez nem kis dolog, s az a tény, hogy az előadás mind esztétikailag, mind etikailag különleges teljesítmény, jelzi részint a „régikaposvári” rejlő tartalékokat, részint azt, hogy a valóság, bármit állít-

sanak újdonsült s máris elavult színházesztétikák, változatlanul telibe található. (Erre vall a szünetben távozó kevesek ellenszenve és a végén ünneplő sokak szimpátiája; öröndes, hogy a kettő ilyen szépen megnyilvánul és elválik.)

A produkció teátrális rangját az adja, hogy – ha az eddigiekből nem derült volna ki – távol áll minden didaktikus szándéktól, színházi publicisztikától, dokumentarizmustól, sőt mindennek az ellenkezője, olyasmi, amit jobb híján abszurd történetfilozófiai allegóriának neveznék. A stilizáció, a hétköznapi sztereotípiáktól való elemelkedés legfőbb jellemzője, hogy nincsenek „cigányos” hangsúlyok a szereplők beszédében, nincsenek „rasszjelek”, és **Szűcs Edit** jelmezei sem a közhelyöltözködés színes folklórjából indulnak ki, hanem tompa, fakó színekkel, a szürke, fekete, krémszín, drapp árnyalataival, a vándorlásra szabott átlagvisélet egyszerű formáival operálnak. Ez alól csak a „történelmi” rekvizitek karikatúrái kivételek, így például a XVIII. századi bíróság hajcsavarókból készült parókái vagy a római katonák tölcserés sisakjai, műanyag mosogatórács vértjei és vízugarat permelező vízágyú-esernyői. Hasonlóan egyszerű **Khell Zsolt** szellősen ingó deszkákból összeállított díszlete, amely a rivaldától a színpadfenéig perspektivikus rövidülésben, mint valami fából készült hangár borul a szereplők fölé, egyszerre idézve a mindenkor lakóhely ideiglenességét és végtelenségét. (Amikor az utolsó jelenetben „elfűjják” a tetőt, néhány lécegység könnyedén elröpül.)

Mohácsi János rendezőként a saját katalógusából válogat, ami nem azt jelenti, hogy ismét, hanem azt, hogy a színész mint egyén

és mint tömeg (ebben az előadásban különösen) a szcenika, a teljes színpadi effektusrendszer homogén része, sőt a legfontosabb alkotóeleme. Ez nem zárja ki egyéb hatáskereső használatát. „Tüntessék el őket!”, kiált a centurio a Golgota-jelenet végén, és a katonák terítette fehér leplek alatt úgy szívódik fel a tömeg, mint egy **David Copperfield**-show-ban. A legjellegzetesebb ebből a szempontból az apokaliptikus auschwitzi kép, amelyben a futószalagon folyamatosan érkező deportáltakat a középen fehér köpenyben szelektáló Mengele irányítása alap koreografált hajszában lökik jobbra vagy balra a falnak, tüntetik el a súlylyesztőkben, szabadítják meg csomagjaiktól és csecsemőiktől, miközben a megafonból egyszerre szól a zene, a „vasúti” információ és a halálkommandókat hívó „szolgálati közlemény”. A valódi borzalom szürreális vízióvá transzponálódik. Groteskségében is megrendítő, bizonyos értelemben – színpadilag, nem történelmileg – feloldó a jelenet befejezése, melyben a korábban többször „beígért” gázhalál nem következik be, a színpad közepén meztelenül összezsúfolódott emberekre vizet zuhanyoznak.

(„Azért nem teljesen így történt. Igazából megint hazudtunk önöknek, mert nem víz jött, hanem ciánhidrogén” – vallja be utána Kolompár Karcsi bácsi. Mohácsi mindig tudja, meddig lehet elmenni, ízlése és etikája biztosan jelöli ki a határokat. A másik irányban is. „Haljak meg, ha látom” – mondja valaki, akinek mutatják a magasban a zuhanyzóórzsát. Művésznek kell lennie annak – és Mohácsi az –, aki ebben a helyzetben el tudja fogadtatni az

abszurd humort.)”

**Részletek
a Csak egy szög
előíráta
két zajos részben című
darabjából**

„**Karcsi bácsi:** Jó estét kívánok! Látom, szépen összegyűltünk... Helyezkedjenek el kényelmesen, kifogástalan székeink vannak. Fejtámla is csak szakértelem okán nem került rá, mert ezeket még színházi emberek készítették. Mert ahogyan a nyelvcsap a szájpádlásnak feszül, és azt a jellegzetes hangot halljuk, hogy (horkol), ezzel egyidőben a fejbiccentő izom elernyed, a fej eléri a holtponthoz, és fejtámla híján automatikusan fókuszál vissza az érdekes cselekményre.

És azt is nyilván tudják, hogy nem egy szögről fogunk előadást látni, szépen is mutatna: Csiky Gergely Vas-kereskedés, hanem a cigányokról. Igen, igen... És hogy miért pont a cigányokról? Mert én is az vagyok. Itt van például a nevem. Én kérem, Kolompár Károly vagyok... Karcsi bácsi. Sokan azt hiszik, hogy nevünk régi foglalkozások-

ról ragadt ránk, de nem. A Kolompár, ugye, ősi indiai szó, hindiül, de óbengáliul is azt jelenti, felmagasztalt. Ilyen neveink vannak. Itt van például a Lakatos: Isten által hön szeretet. Vagy Orsós: Isten vakító fényessége, mely visszaáramlik reá, ki hordja élete végéig tisztességben. Tömör nyelv. És neveink igazat szólnak, mert Isten szeretete ránk világlik. Az Úr összes népe közül bizony minket, cigányokat szeret leginkább. Mi vagyunk az Ő kiválasztott népe.”

* * *

„**Ügyvéd:** Bíró úr, hadd tegyek föl önnek egy – nevezzük a nevén – kérdést. Szereti ön a cigányokat?

Bíró: A bíróság hivatalból nem foglalkozik magánügyekkel, mint magánember viszont nem vagyok köteles hivatalos kérdésekre válaszolni.

Ügyvéd: Természetesen bíró úr! Ne beszéljünk a cigányokról. Hogyan viszonyodik ön a zsidóktól? Esetleg a négerrel? Vagy itt vannak a csövesek, a mostoha – és ott-honszülők, az íriszdiagnoszták, a homo- és hetero-

szexuálisok, a média kurátorok, a tengeri mélybúvárok és hát a nők, ugye? Valamelyiküket csak szereti, bíró úr, vagy nem?

Bíró: Már a feltételezést is kirekesztőnek tartom!

Ügyvéd: Helyes, bíró úr! Helyes.

Bíró: A helyeslésnek helyt adok.”

* * *

„**Karcsi bácsi:** Azért nem teljesen így történt. Hazudtunk önöknek. Mert zuhany helyett igazából ciánhidrogén. Ebből az országból ötven-százezer cigány végső útja az auschwitz-i kéményeken keresztül vezetett. Hozzá, hiába szölongattuk. Nem tudni pontosan, mert minket nem regisztráltak. Vajon miért... És én is a gázkamrában végeztem. Amikor a Zyklon B kristályok lehullottak a betonpadlóra, a ciánhidrogén felfelé kezdett terjedni. Mindenki mászni próbált a vak-sötétben fölfelé. Én is. És ott a sötétben, kérem, én, aki valaha Kolompár Károly voltam, agyontapostam egy gyereket.

Nem tehettem róla, leálló légzésem szűkülő állapot

csinált belőlem. Nem tudom, kinek a gyereke volt. Már túl lenne a hatvanadik évén, de mindörökké hároméves marad. Aztán persze meghaltam én is, és egy brigádra való serény alkalmazott feszítővasakkal kibontott a végső kínjukban összepréselődött többi halott közül. Kitördelték aranyfogaimat, és bedobáltak a...

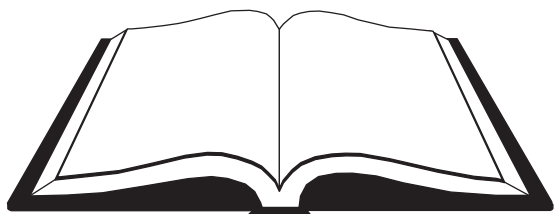
Nem figyelnek... Nem voltak aranyfogaim. Honnan lettek volna? Viszont a brigád valóban szorgalmas volt, de hiába, végül nekik is tanulmányozniuk kellett, hogyan reagálnak a Zyklon B kristályai a levegő oxigénjére.

Szóval csillébe dobáltak, és óriási égetőkemencékben, krematóriumokban elhamvasztottak. Ez már nem fájt, hiszen, mint említettem, akkor már halott voltam. A hamvasztás után nagyobb csontjaimat – mint a combcsont vagy a koponyacsont – összetörték, és szétszórták a környékbeli erdőkben. Ma-napság csodálatosak az erdők arrafelé. Ezt a fényt az ottmaradtoknak...

*egy szál gyufa minden-
ragyogása*

„És én is a gázkamrában végeztem.”

"KÖNYVESPOLCUNK

Hegedűs Sándor

nem becsületes, mások művének – különösen, ha jól ismert műről van szó – a címét a magunk alkotása elé biggyeszteni. Szinte olyan ez, mintha írásbeli bemutatkozáskor valami híres ember jól csengő nevét használnánk a magunké helyett. A szak- és tényirodalomban különös mélyre szalad ilyenkor a kétely. Még ha az alapvető rossz szándékot el is hessegeti magától, a választott témában feltehető tájékozatlanság gyanúja örökre megmarad. **Sík Sándor** piarista szerzetes, Kosuth-díjas költő és pedagógus, a magyar Cserkészszövetség elnöke, a Magyar Köznevelési Tanács ügyvezető alelnöke, s akadémikus volt. Az ő keresztény szellemiséget árasztó pedagógiai tárgyú írásait gyűjtötték egybe, s adták ki 1996-ban a tiszteői, követői „A szeretet pedagógiája” címmel. A magyar pedagógia ismert és forgatott kötetének címe azóta foglalt.

Tóth Józsefné szintén 1996-ban megjelent kötete, a „Gizi néni könyve” után most egy újjal jelentkezett, s ennek borítójára a más által már bejáratott „A szeretet pedagógiája” címet nyomtatták. Persze, ez nem

elsősorban a szerző felelőssége. A kiadásra vonatkozó kötelező adatokat: a kiadót, a szerkesztőt, a nyomdát, az esetleges támogatókat, a kiadás helyét, a könyv azonosítószámát feltüntetett úgynevezett kolofont azonban hiába keresek a karcsú kötetben, mindössze a hátsó borítón szereplő Gandhi Gimnázium felirat orientálhat valamelyest. Nincs kivel megosztani tehát a felelősséget.

Sík Sándor ide, Tóth Józsefné oda, különben is bosszant a cím. Meggyőződésem, hogy bármiféle pedagógia csakis a szereteten alapulhat, s ha más alapra emelik: összedől. Örökké sajnó történelmi, s döbbenetes aktuálpolitikai tény: lehet nevelni janicsárokat, lélektelen alattvalókat, fajgyűlölőket, acsargókat, kamikaze-alakokat, önrobbantó vallási fanatikusokat és embertelen rémlegényeket is. Az ő kiképzésükre létrehozott jellemidomár-tudomány azonban – még ha szívesen tetszeleg is ebben a pózban, ha annak nevezi is magát – korántsem pedagógia. A gyűlöletnek, de a közömbösségnek sincsen – mivel nem lehet – pedagógiája. A szó igazi értelmében vett pedagógus ugyanis ott kezdődik, ahol a szeretet nevű búvópatak felfrad, s annak apadásával ér menthetetlen véget.

Tóth Józsefné, Gizi néni nyilván pontosan tudja ezt, ezért bosszant, hogy egyébként tisztes művét, ezzel a címmel rontja. A Soros Alapítvány Solt Otília-díjával kitüntetett nyugalmazott óvónő közel négy évtizedet töltött cigány családok és cigány gyermekek körében. Az érzelmekre különösen fogékony, a leereszkedő, lekezelő ámtásokat, az alságokat kortársaiknál sokkal, nagyobb bizonyossággal felfedező roma kisfiúk és kisleányok között aligha maradhatott volna meg ily sokáig, ha nem árad belőle őszinte szeretet. Nemcsak cigány és magyar, hanem horvát és sváb apróságok forogódtak abban a pécsi óvodában, ahol tevékenykedett. A cigány gyerekek közt ráadásul lovári, beás és romungro egyaránt akadt. Kölcsönös türelem, megértés, önmaguk és gyökereik vállalása, eltérő hagyományaik megismerése s az egymás sorsába történő beleérzés (idegen, mai napság azonban agyonhasznált szavakkal: tolerancia, identitástudat, empátia), ezek jellemezték ezt a személyeiben folyton cserélődő, szellemiségében azonban változatlan közösséget.

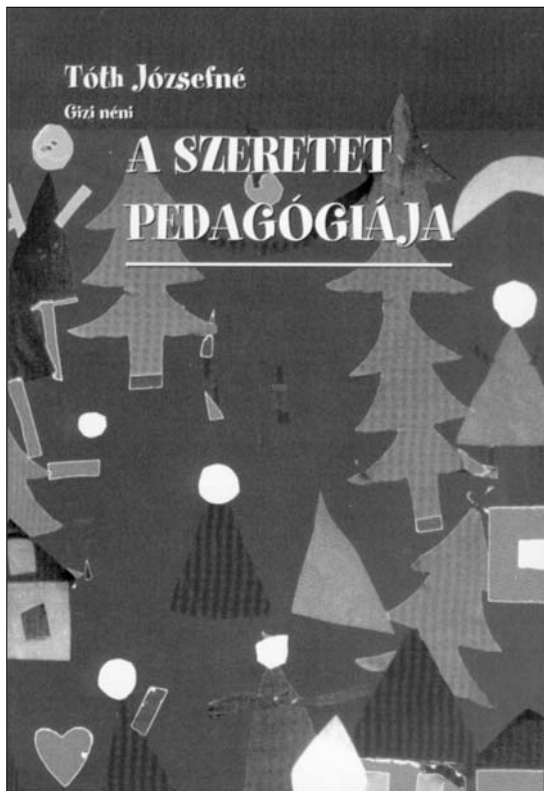
A könyv elején erről az egykori bányásztelepülési gyermekintézményből, s a benne szerzett élményekről olvashatunk. Fontos tapasztalatok összegződnek benne, igazi óvodapedagógusi számvetés. Néhány gondolatot ízelítőül kiragadtunk. „A gyermekeket érzelmeik irányítják és nincs bennük előítélet.” (Kétségtelen, hogy a felnőttvilág szívós együttműködése kell, hogy idejekorán beléjük plántálja.) „Az

ismeretek növelik a nevelők empátiakészségét, így saját korlátaikat is képesek átlépni.” (A tanítvány is tanítja mesterét.) „Ismerni kell a gyereket és életterét. Az óvónő és a gyermek pozitív érzelmi kapcsolatán át eljuthatunk a családig. Így az óvoda és a család együttműködésének a fundamentuma is létrejöhet.”

Visszapillantva a múltra, különösen érdekes – de csak az előbbiek, valamint a közösséget körbe ölelő, embert próbáló kor tudatában érthető – az eltérő nemzetiségű szülők példaértékű együttműködése. Az, hogy a sváb, a horvát, a cigány és a magyar családok saját hagyományaikat megjelenítő, kiegészítő játékeszközöket készítenek az óvodának, amelyben az egész gyermekereglet megülte a nemzetiségi ünnepeket, s befo-gadta a másik kultúráját is. Az Óbányáról származó svábok saját népdalaikat tanították meg a gyerekeknek, a horvát szülők a körükben hagyományos párnás körjátékokat terjesztették el, a pécs-szabolcsfalvi magyar anyák azon gyöngyösbokrétásan jelentek meg, s adták elő táncaikat, dalaikat az aprónépnek. Gyakran felcokogott az óvoda falai között egy helybeli világtalan cigány hegedűje is. Mindez természetes volt akkor, arrafelé.

A megsajdító nosztalgia attól nyer új értelmet, hogy átcsap a mába. Az 1989-ben nyugdíjba vonult óvónő az 1997/98-as tanévben Pécs, magas létszámú cigány népességgel bíró Meszes nevű városrésze óvodájában töltött – fölöttébb gazdag – hét hónapjáról is beszámol. A könyv további oldalai tulajdonképpen az itt és ekkor szerzett tapasztalatok szép összegzése. Egy harmincfős gyerekcsoport iskola-előkészítő évébe kapunk betekintést. Gizi néni a cigány és nem cigány gyerekek közösségében előveszi jól bevált receptjét, az identitásra és a toleranciára nevelés, mint a gyermeki kiteljesedéshez vezető egyik legjárhatóbb utat. Kénytelen észrevenni azonban, hogy megváltozott a korábban jól ismert közeg. Sorra veszi, hogy melyek ennek a nemes feladatnak a hátráltató tényezői. A rendszeretlen óralátogatás, a szülők törekvése a másik család gyermekének túllöltözésére, miközben az ápolatlan ruházatú gyermekek is gondot okoznak, a televízió lélekromboló hatásai is ezek közé tartoznak. Gondot okoz a gyermekek addigi fejlődése során elmaradt információk hiánya, a lappadó játékejléttségi szint, az eszközök mindenáron való megszerzésének már mélyen rögzült hajlama, a gyerekek közt elharapózó durvaság, s a szülők közömbössége is.

Mégis, mindezek ellenére is, kisebbfajta csodák születnek a keze alatt. Közreadott életképei bőven tanúsítják. A folyóval az óvónők biztatására beszélgetni kezdő gyerekek, a fafelismerő játék, az óvodában a gyerekek, által eljátszott beás cigány esküvő, mind új tüzet csíholt. Feltűzelte a gyermekek fantáziáját, ami különben is (erről más leírások szólnak) a vakondtúrástól a csillagokig terjed. Porszemnyi és másodpercnyi csodáknak

számítanak csak az egymáshoz ütogetett kavicsok eltérő zenéi. Ellentétben azzal, hogy a gyerekek kaphatók rá, mi több: rövid időn belül megtaníthatók, hogy mindkét cigány nyelven nótára fakadjanak. „Elkopik a nyelvünk, mint az életünk!” – panaszkodik, de hálálkodik is egyben az egyik cigány nagynagyó, amikor megkönnyezi ezt a teljesítményt.

Lélekemelő történeteket olvashatunk cigány gyerekekről, konfliktusokról, a családlátogatásokról, a vívódásokról, s néhány másutt is jól alkalmazható módszertani etűd részesei is lehetünk.

„Ajándékba kapott idő, amit a meszesi óvodában eltöltöttem. A gyerekek között a világ újra kiteljesedett körülöttem” – ezek egy igazi pedagógus szavai a zárógondolatok közül. „Megtaláltuk a porszemek csillogását, a szétszóró rőzséket, a hegyekben született kavicsokat, a vízcseppek örömet. [...] Kár lett volna elhallgatni e hét hónap történéseit. Részem lettem annak, amiben hittem.”

Ha rajtam múlik, „Ajándék” lett volna a címe a kötetnek. Ajándék a szerzőnek, az olvasóknak, s mindenekelőtt az utolsó éves – a történeteket belülről megélt - óvodisták-

nak, akik vélhetően szintén oly sokáig fogják emlegetni, őrizni a Gizi nénitől kapott tanulságokat, mint azok, akiket pályája korábbi szakaszán hozott vele össze a jószerecsse. (Elég talán egyet, a neves pedagógussá, tanárrá lett **Orsós Annát** megemlíteni.)

(A kötet megvásárolható a fővárosi Osiris könyvesboltban, de nyilván beszerezhető a pécsi Gandhi Gimnázium címén is.)

KIÁLLÍTÁS

Szeptember 3-án volt 743 éves Túrkeve. A város napja alkalmából gazdag programokkal várták az ünnepeket.

A 3 napos rendezvénysorozat egyik eseménye volt **Szécsi Magda** kiállítása, melyet a helyi cigány kisebbségi önkormányzat szervezett. A kiállítást **Végh Alpár Sándor** újságíró nyitotta meg. Az alábbiakban az ő megnyitó beszédét közöljük.

Idefelé jövet arra gondoltam, hogy nemigen tudom megmondani, mióta ismerem **Szécsi Magdát**. Nem azért, mert elfelejtettem az évet vagy a hónapot, az ok egészen más: mindig úgy éreztem, hogy Magda lényében és köztünk való létében van valami időtlen. Ha hozzáteszem, hogy mindannak, amit megfest, megír vagy elmesél, nincsennek határai, vagyis birodalma határtalan, okkal gondolnak arra, hogy ez valami jól hangzó ráfogás, alkalomhoz illő emelkedettség. Pedig nem. Nincs benne semmi túlzás, el is mondom rögtön, hogy miért.

Szécsi Magda élete iszonyúan kezdődött, olyan reménytelenségből, ami tán ahhoz hasonló, mint amikor egy fa termését a sivatag fölött ejti ki csőréből a madár. Hogy miként, és milyen csoda révén lett abból a magból: egy szerencsétlen kis cigánylányból nagy tehetségű, alkotó ember, olyan, akinek annyi kincse van,

„A játéknál semmi nincs közelebb a teremtéshez”

hogy egy ideje két kézzel szórja ránk – mert verset ír, mesét, dalszöveget, aztán rajzol, fest, könyveket illusztrál, újabban tűzománcot éget – ennek a bőségnek és az adakozó szeretetnek nincs oka: titka van, s ez a titok a Teremtőé, akihez Magda gyakran imádkozik.

Nem tudom, gondoltak-e már arra, Isten vajon miért épp ilyenre formálta az embert, ilyenre az eget és a földet? Az igazi alkotó, akinek ha Isten fogja a kezét, hasonló céllal él, hiszen ő is a semmiből hoz létre egészet, erre a kérdésre úgy vár rá választ, hogy közben agyagot gyúr, leüt néhány billentyűt a zongorán, papírra vet néhány sort, amiből tán vers lesz – minden fontos mű kezdete játék, s csak azután válik komollyá, néha véresen komollyá, mikor hozzáadódik a munka.

Szécsi Magda titka is ott keresendő, ahol a játéké: a játéknál ugyanis semmi nincs közelebb a teremtéshez. Mindkettőt olyan szenvedély mozgatja, melyet nem alacsonyít le az önzés. Ezért érezzük gazdagnak képeit, ezért borzongunk bele meséinek szépségébe – senkiéhez sem hasonlítható világ az övé, melynek nincsenek határai se térben, se időben.

Tegnap este magam elé tettem egy képét. Asszonyarcok, háztetők, levelek, rácsok, ablakon doboló eső, virággá sötétülő nap, nappal fényesedő virág, ezeket látni a képen, melyet hosszú percekig néztem, míg nem észrevettem, hogy az egyik lány könnyezni kezd, a rács mögötti férfi sóhajt, igen, megmozdult a

kép... Ennek egyetlen magyarázata lehet, alkotójának szenvedélye.

Csak hogy a szenvedély ön-magában kevés, sőt, ha nincs ami kordában tartsa, elégeti azt, akiben lángol. Talán ez az oka, hogy Magda minden este, mikor leoltja a villanyt, önvizsgálatot tart. Egyszer elmondta nekem: ilyenkor szokta végiggondolni a napját. Volt-e értelme? Adott-e az embereknek valami jót? Néha, mikor nem érzi magát elég tisztának, sír. Adni akar, mindig adni. Egyik kiállításának anyagát, ötvennégy grafikát, ott helyben megvásárolta valaki. A kapott pénzből félmilliót szétosztott a nevelőotthonok és a Down-kórosok között.

Hogy sokat tudó ember, erre akkor döbbsentem rá igazán, mikor a kisfiáról mesélt, Koppanyról, és azt mondta, sokat tanulok tőle... Mi, felnőttek, úgy hisszük, a gyermek ostoba, és a mi hivatásunk, hogy a fejébe verjük az egyszeregyet meg az ikes igéket. Eközben elmulasztjuk a nagy lehetőséget, hogy átismélteljük vele kezdő éveinket, mikor gyerekként csodának tetszett minden, csak aztán hivatásos felnőttek képezték belőlünk.

A művészek nagy része is hivatásos felnőtt, akiket jobban érdekel az egyszeregy, mint a csodák. Nem hallották meg a nagy kolumbiai író, **Garcia Márquez**, aki azt mondta, hogy csodálatos mítoszok vesznek körül bennünk, az írók nagy része mégis a valóságot másolja, amiben nincs semmi érdekes. Magda nem másol, nem erről az okos világról szól, hanem arról,

ahol a trónon kifestetett bajszú cigány királyok ülnek, a réten tavasztündérek szökdécselnek, és álmos pékek dörzsölik a szemüket. Én függönyre nyomtam az ő figuráit, hogy reggel, mikor besüt az ablakon a nap, ezeket lássák meg elsőként az emberek, és arra gondoljanak, mennyi szépséget ajándékozott nekünk a Teremtő, mi vagyunk a hibások, hogy nem vesszük észre. Vagy mikor bekapcsoljuk reggel a rádiót, ne szörnyű híreket halljunk, hanem ilyen meséket, mint ez itt: „Élt egyszer valamikor régen, amikor még a fény úgy dugdosta szépségét, mint szegényember a nyomorúságát, egy gyönyörű cigánylány, akit **Hanidzsának** hívtak. Hollófeke haja gyógyulást hozott az azt simogatónak, bánatkék szeme boldogságot arra, akire ránézett. Ezért aztán nagy tisztelettel vették körül a cigánytáborban, ahol élt. Úgy vigyázták lépteit, mint ahogy őrzik az alvó gyermek álmát. A vén **Rodákosán**, Hanidzsa világtalan apja, ezerszer is köszönetet mondott napjában az ő istenének, amiért lánya titokzatos képességei nyugodt öreg-séggel áldották meg. Mert a meggyógyított cigányok nem voltak hálátlanok, ellátták őket étellel-itallal, kézzel szót szépséges szőnyegekkel, ezüstveretes, kecses edényekkel, és a boldogság könnyeivel gyúrt ropogós kenyérről.”

Hát nem gyönyörű? Mikor ezeket a sorokat olvasom, úgy érzem, Szécsi Magda Isten lánya, aki abban segít nekünk, hogy mindezt soha ne feledjük.

szécsimagda

„A cigányokra nem jellemző, hogy idős szüleiket szociális intézménybe adják...”

– látogatóban Miléné Hercegh Elviránál –

Túrkeve 743 éves lett. Ennek tiszteletére rendezték meg a város napját és a II. Horgászati, vadászati, természetvédelmi kiállítást szeptember 3. és 5. között. A város kitett magáért, gazdag programmal várta az oda látogatókat. A Túrkevei Cigány Kisebbségi Önkormányzat is sátrat állított, kiállítást szervezett és mesejáték bemutatóval járult hozzá a rendezvény fergeteges sikeréhez, aminek lelke a helyi cigány kisebbségi önkormányzat elnöke, **Miléné Hercegh Elvira** volt, aki hónapok óta készült erre a napra, s aki nagy szeretettel látott vendégül bennünket. Megmutatta az egyre szépülő, fejlődő várost, a híres gyógyfürdőt, a lovardát, gyönyörű barátságos otthonát, ahol olyan különleges ételekkel kínált bennünket, hogy a Gundel Étterem sem vallott volna szégyent azzal a vacsorával. És sokat, nagyon sokat beszélgettünk múltról, jelenről, jövőről, örömeinkről, bánatainkról, a cigányvárosról ahol valaha nagy volt a szegénység, de aki akart kitörhetett, mert akkoriban mindenkinek jutott munka, ha keserves és rejtetten nehéz is, mint a birkanyírás. A főzőverseny illataiban és a kirakodó vásár nyüzsgésében így vallott életéről.

– Nagyon szép gyerekkorom volt. Ez meghatározta egész életemet, és felfogásomat, törekvéseimet. Szüleim alkalmi munkások voltak. Juhnyírók. Mindig mezőgazdasági munkát végeztek, soha nem ijedtek meg a munkától, híresen szorgalmas család a

miénk. Hárman vagyunk testvérek, én vagyok a legidősebb. Mivel szüleim rengeteget dolgoztak én egy éves koromtól a nagyszüleimnél laktam. Anyai részről zenész családból származom. **Suki György** volt a nagyapám, aki 30 évig a túrkevei Áfész ét-

GYORSFÉNYKÉP

Született: 1957. 02. 07. Túrkevéen
Férje: Mile Sándor vállalkozó
Gyermekei: Sándor és Fanny
Kedvenc városa: Pécs
Kedvenc virága: Jácint
Kedvenc étele: Tatár bifsztek
Kedvenc hobbija: Az olvasás
Kedvenc írója: James Joyce
Zeneszerzője: Nincs kedvence, de az operákat szereti
Legkedvesebb idézete: Browning:
 „Ha nem érünk el többet,
 mint amit kezünkbe foghatunk, akkor mit ér a paradicsom?”

terem prímása volt. Gyerekkoromat átította a szeretet, a törődés, a biztonság! Szüleim, nagyszüleim mind hármunknak nagy szabadságot adtak. Minden testvéremnek van szakmája. Az egyik karoszszeria-lakatos, a másik felszolgáló végzettségű. Ottó autódidakta módon megtanult dobolni. Ebből élt 20 évig. Nemrég hagyta abba, mert megsérült a keze. János 30 éve vendéglős. Szeretik, tisztelik a családot. Ebből is látható Magda, hogy a munkára, a becsületre neveltek bennünket.

* * *

A Bihari telepen éltünk, de első voltunk, akik beköltöztek a városba és a kölcsönből házat építettek. A származásunk miatt soha nem volt

gondunk a szomszédokkal. Édesanyám azt mondta, hogy 1957–58 körül előfordultak viszályok cigányok és magyarok között, főleg bálók idején, de ezek szerelmi viszályok voltak, mert sok volt a szép cigánylány, akikért szinte versengtek a magyar legények. Feltűnően sok itt Túrkevéen a vegyesházasság, talán ez lehet az alapja a békés egymás mellett élésnek, mert itt nem halani kirívó cigányellenességről. Bízom abban, hogy ez így is marad. Itt kultúráltak az emberek! És minél kultúráltabb egy ember, annál inkább képes elfogadni a másságot...

* * *

A sült meleg kenyér gyerekkorom meghatározó illata:

biztonság, jóérzés. Mi nem szenvedtünk hiányt semmiben. Mindig volt mit ennünk, iskolába járhattunk és nagyon-nagyon szerettek bennünket, anyám, nagyanyám, a dédi mama, akik nem csak minket etettek. Emlékszem volt úgy nem egyszer, hogy 7-8 gyerek szaladt be hozzánk és kenték nekünk a friss illatos kenyeret zsírral, amire cukrot szórtak. Jaj, nagyon finom volt... De nincs már nagyanyám, és nincs a dédi sem, csak az emlékeim, hogy csodálatos emberek voltak... És nagyapám is akire gyakran gondolkodom.

* * *

Az általános iskolát itt Túrkevéen végeztem el, és itt is érettségiztem a Ványai Ambrus Gimnáziumban. Sokat köszönhetek a tanárainak. Elfogadtak és soha sem éreztették velem, hogy más lennék, mint a többi. Ketten voltunk cigányszármazásúak a gimnáziumban. A másik lányból gyógyszerész lett, én pedig az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézetben tanultam tovább, ahol vörös diplomával végeztem el az ápolónőképzőt. 10 évet dolgoztam az egészségügyben a Paraplég Rehabilitációs Osztályon: gerincvelősérült betegeket ápoltam. Ez rendkívül kemény, fegyelmezett munkát igényelt. Ezeket a testileg-lelkileg sérült embereket kellett visszasegítenünk az életbe, hogy újra együtt tudjanak élni a társadalommal és önmagukkal. Rengeteg sikerélményem volt, mert közöm volt ahhoz, hogy a betegek közül sokan teljes életet élhettek újra. Szerettem a munkámat. Úgy érzem arra születtem, hogy másokon segítsek. Aztán férjhez mentem és a fővárosból visszaköltöztünk Túrkevére. Egy évet még itt dolgoztam a sebészen, de életem fordulóponthoz ért és váltottam. Férjemmel egy szerződéses üzletet vettünk bérbe és 14 évig a vendéglátóiparban dolgoztam. Vállalkozók lettünk. 1992-ben beteg lettem és leszálalékoltak.

1997-től 1998-ig az önkormányzatban dolgoztam és amikor megkeresett a város akkori polgármestere, hogy alakuljon meg nálunk is a helyi cigány önkormányzat, igent mondtam. Előtte is volt Túrkevéen cigány önkormányzat, de az nem működött. Ezért a feladatért nem taposták agyon egymást az emberek, nekem pedig nagy elkötelezettségem volt, hát beleavagtam. 1998-tól én vagyok a cigány önkormányzat elnöke. Számomra mindig az volt a legfontosabb, hogy a gyerekek tanuljanak, tudást szerezzenek, hogy versenyképesek lehessenek a munkaerő-piacon. Mára már 100 ösztöndíjasunk van: általános iskolások, szakmunkásképzőbe járók, középiskolások, de van 10 egyetemistánk is, ebből hárman már a második diplomájukat szerzik. Hosszú út és kitartó munka vezetett idáig. Kezdetben alig is volt információk arról, hogyan, mi módon, és honnan lehet támogatáshoz jutni. Mára már profi pályázatírók vagyunk, de sajnos nem minden pályázatunk nyer, pedig minden egyes támogatással sorsok dőlnek el! Legutóbb az Informatikai és Hírközlési Minisztérium utasította el a számítógépes pályázatunkat, pedig nagy szükségünk lenne számítógépekre, amit ingyen használhatnának a gyerekek, mint a más meglévőket, amit saját költségvetésből vásároltunk, de ennyi gyerekre kevés a számítógépünk... Szeretném, ha a túrkevei gyerekek nem szenvednének hátrányt csak azért, mert messze vagyunk a fővárostól. De vannak sikereink is. A Kulturális Örökség Minisztériuma évente 2-3 rendezvényünket is támogatja. 2003 márciusában a cigánytelepeken előforduló környezetártalmak csökkentésére kaptunk 900 ezer forintot. Ebből töménytelen szemetet szállítottunk el, tereprendezést végeztünk és 10 munkanélküli embert tudtunk alkalmazni 1 hónapig, a Mezőtúri Munkaügyi Központ támogatásával, akikkel rendkívül jó a munkakapcsolatunk, mert lelkiismeretes emberek dolgoznak ott, akik értik a felmerülő problémákat, és tele vannak segíteni akarással. Köszönet nekik ezért.

* * *

Számomra magánemberként is lelkiproblémát okoz a Bihari telep léte, és elhatároztuk, hogy minden évben megpróbálunk egy családot kiköltöztetni onnan, megfelelő életkörülmények közé. Terveink között szerepel (mivel a cigányokra nem jellemző, hogy idős szüleiket szociális intézménybe adják,) egy egész komoly házi betegápolói és szociális gondozói tanfolyam szervezése, hiszen szívügyem a munkahelyteremtés és a szakképzés, ami alapja a létbiztonságnak. Szeretnénk egy gyógynövény szárító-csomagoló üzemet is létesíteni. Ehhez nézzük, kutatjuk a pályázatokot. Voltak már sikeres tanfolyamaink. Például az ABC-eladói és pénztárgépképzői tanfolyamokon 16 fő végzett, ezek közül tíznek már munkahelye is van. Ami még nagyon jó, hogy ezeket a lányokat, asszonyokat a város magyar vállalkozói elsőszoára felvállalták és biztosították számukra a gyakorlati helyet. Túrkevéen dolgoz, szorgalmas emberek élnek, akik akarnak is tenni önmagukért, és nem várnak arra, hogy szájukba repüljön a sültgalamb. A kulturális életünk is pezseg. Évente rendezünk térségi vers- és prózamondó versenyt, résztveszünk a szolnoki „Ki-mit-tud?”-on, és tudod Magda, ami még igen fontos, hogy a túrkevei emberek összejárnak, nem felejtettek el beszélgetni, odafigyelni egymásra! Jó a kapcsolatunk a mezőtúri, kunhegyesi és a tiszaburai cigány önkormányzatokkal, mert hasonló problémákkal küszködnek ők is. Hogy mire vagyok még büszke? Hát, sok mindenre! Egyik legnagyobb büszkeségünk az 1993-ban épült játszótér, amit túrkevei magán-személyek és önkormányzati képviselők támogattak. De arra is, hogy sok kiváló író,

festő, tudóst láttunk vendégül: **Lakatos Menyhértet, Rostás-Farkas Györgyöt, téged, Oláh Marát, Jónás Jutkát, Paksi Évát, Forray R. Katalint** és még sorolhatnám hosszan. Öröm számomra az is, hogy 100%-os a cigány gyerekek beiratkozása az óvodákba, és hogy itt Túrkevéen egyetlen cigány gyereket sem küldtek ok nélkül eltérő tantervű iskolába...

* * *

Elégedett embernek érzem magam. Büszke vagyok a férjemre, a gyerekeimre. Sándor fiam növénytermesztési mérnöki szakon végzett, de jelenleg levelezőn tanul a kecskeméti főiskola menedzser szakán, miközben 70 hektár termőföldön gazdálkodik. Fanny gimnáziumba jár, 16 éves. Neki még kész terveit nincsenek, de az egészségügy és szociális terület az amihez vonzódik, bár megfordult a fejében az is, hogy majd média szakra jelentkezik és újságíró lesz, de ez még a jövő titka. Sokat köszönhetek a férjemnek több okból is: a betegségem idején is mellettem állt és az ő biztatására vállaltam el a közeleti munkát. Sándor sohasem hátráltat semmiben. Rendkívül családszerető, őszinte ember, és nem kevesen vannak azok a fiatalok, akiknek szakmát adott a kezébe, míg másoknak kenyeret. A férjem magyar származású kun ember, akinek épp olyan fontos a cigányok jóléte is, mint a magyaroké, de persze csak azoké, akik megfogják a munkát, és nem munka nélkül akarnak meggazdagodni. Úgy érzem, mindent megkaptam az életből, amit vártam. A betegségem idején volt időm, hogy átgondoljam az életemet, és tudom, hogy jó úton járok, mindent így szeretnék továbbra is csinálni. Egy kívánságom azért lenne a sors-hoz. Az, hogy a családom, a szüleimmel együtt még sokáig, nagyon sokáig együtt maradjon egészségben, boldogságban! Semmi mást nem kérek...

Józsa Zoltán

Közös kapcsolódási pontok

„Ha ők nem tudnak kimenni a világba, azt mi hozzuk eléjük”

„Az elmúlt három év nyarán „Internetes hét” címmel szerveztünk egészséges gyerekek számára programsorozatot. Az egészségesek mellett a mozgáskorlátozott gyerekek részére is szerveztünk programokat, melyek rendkívüli sikert arattak a fiatalok körében, csupán az idő rövidsége miatt voltak szomorúak” – nyilatkozta lapunknak **Ottenberger István**né, az ózdi Városi Művelődési Központ Internetes Klubjának vezetője.

Fejlesztő elemek

– GYISM által kiírt pályázat elnyerése biztosította a „Szörfözünk kerekesszékekkel is” című legújabb programunk lebonyolításának az anyagi feltételeit. A dologi feltételeket pedig a művelődési központ biztosította. A helyi Mozgáskorlátozottak Egyesületének titkára kérésünkre hét olyan fiatal nevét adta meg, akik kerekesszékekbe kényszerültek. Számukra választottunk a klubtagjaink közül társat, akik életkorban közel álltak hozzájuk, és a hét folyamán délelőttként, partnerként segítették őket abban, hogy megismerkedjenek korunk elengedhetetlen információ forrásával, az Internettel. Ha ők nem tudnak kimenni a világba, azt mi hozzuk eléjük – mondta Ottenberger István

– **Hogyan zajlottak a programok?**

– Az 5 napos rendezvényen a délelőtti órákban sorra került programok szűk körben, tizennégy fős csoportban zajlottak, 7 fő mozgáskorlátozott fiatal és 7 fő jó képességű klubtagunk részvételével. Ebben a blokkban használtuk ki az Internet adta lehetőségeket, rácsodálkoztunk a világra. Hogy e gazdag, minden szempontból értékes együtt-

A kerekesszékekben ifjú Ganyi Károly

léteket minél több fiatal számára elérhetővé tegyük, ezért a délutáni programokat nyitottá tettük. A fő hangsúly a foglalkozáson volt, ami magában foglalta a meghallgatáson kívül az egyedi, sajátos, a speciális problémákból adódó gondok feltárását és megoldási lehetőségek kínálását. Nagyon jók az Internet klub helyiségének adottságai, mivel nagy az alapterülete, különböző „szigetek” alakíthatók ki. A

személyiségfejlesztő foglalkozás nem csak saját maguk megismerését segítette elő, hanem a csoport összekovácsolódásában, a hangulat kialakításában is segített. Az Interneten megkerestük a témához kapcsolódó honlapokat, amelyek nagy segítséget nyújtottak a hétköznapiakban is az egyes korosztály életkori problémáinak megoldásában. Az Internet segítségével a harmadik napon felkerestük Ózd és szűkebb

környezetünk szép helyeit. Majd Borsod megye és az ország szépségeiben gyönyörködtünk. Megismerkedtek a résztvevők a különböző képző- és iparművészetekkel is. Bekapcsolódtak a foglalkozásba az ózdi Bárka Színpad és Kulturális Egyesület aktivistái és a helyi Beszterczey Alapfokú Művészeti Magániskola képzőművész tanárai. Délutánra kézműves játszóházzá alakultunk, ahol kipróbálták a fiatalok az agyagozást, üvegfestést, papírhajtogatást, majd két előadóművész zenés műsora következett – hangsúlyozta a klubvezető.

Barátok és videofilm

Az ötödik nap délutánjára meghívtak kapott e sorok írója is, de ott voltak a szülők, a Mozgáskorlátozottak Egyesületének képviselői, valamint a programban résztvevő szakemberek. Valóban fantasztikus hangulat uralkodott! **Ifjú Ganyi Károly** megragadó szintetizátoros előadását követően a csoport tagjai megtekintették a rendezvényről készített videofilmet, fényképeket. Az általános műveltségi ismeretek bővítését célzó vetélkedő lebonyolítását **Kocska Ágnes**, a helyi Bem úti Általános Iskola igazgatóhelyettese vállalta fel. A teljesítmények után a zsűri végeredményt hirdetett, s a résztvevő fiatalok ajándékokat vehettek át. Ottenberger István

né felkérésére lapunk munkatársa az ilyen közös együttlétek fontosságát hangsúlyozta, hiszen keresnünk kell a sérült emberek és a

Pillanatkép az internetes táborból

többségi társadalom tagjai között a közös kapcsolódási pontokat, mivel kölcsönösen el kell fogadnunk egymást. Ezt követően Ganyi Károly „Tolókocsi nem akadály” című könyvének „születéséről” adott áttekintést, majd felolvasta a könyv olvasóihoz szóló bevezetőt. Károly, az ifjú szerző örömmel nyújtott át könyvéből egy-egy példányt minden jelenlévőnek.

– Én nagyon jól éreztem magam az internetes táborban. Sok barátot ismertem meg. Hogy mennyire lesz maradandó, azt

majd meglátjuk. Az Interneten is sok új és jó dolgot megnézhettem, amit itthon több okból kifolyólag nem tehetek meg, így például a chat, vagy egyéb online játékok. A foglalkozások is érdekesek voltak. Megismertem egy világutazót, akivel ebéd alatt nagyon kellemesen elbeszélgettem. Sacika néni, a tábor vezetője nagyon figyelmes volt velem, és a tábor többi tagjával. Szeretnék mindenkinek köszönetet mondani, hogy a tábor létrejöhetett – mondta Ganyi Károly.

Judit 14 éves múlt, s szeptembertől a Gábor Áron Ipari Szaképző Iskolában folytatja tanulmányait, ruhaipari technikus szeretne lenni.

– Mozgássérült emberként tagja vagyok az Ózdi Mozgáskorlátozottak Egyesületének. Az egyik rokonom itt dolgozott, így szereztem tudomást az internetes táborról. A tapasztalataim szerint az emberek egy része nem pozitívan ítéli meg a mozgássérült állampolgárokat. Ha hazamen-tem jobb volt a kedvem, s

optimistábban kezdem látni a világ dolgait – mondta Judit.

Ottenberger Istvánné arról is tájékoztatót, hogy a programot nem szeretnék végleg lezárni, további találkozási lehetőségekkel kívánják a barátságot fenntartani, ahol az élmények újból felelevenedhetnek. Az élethelyzet, hogy mozgáskorlátozottak vannak a társaságban, megtanítja kezelni a problémát, segít elfogadni a másságot, esélyegyenlőséget biztosít a fogyatékkal élők részére.

HAGYOMÁNY

Hagyományörző kiállítás Ózdon

Az Ózdi Napok 1999-ben a várossá nyilvánítás 50. évfordulóján indult útjára és évente változatos programokat biztosít az észak-borsodi város és térsége lakóinak. A VI. Ózdi Napok rendezvénysorozathoz kapcsolódóan sikeres hagyományörző kiállítást rendeztek a Bolyky Tamás út 18. szám (Öregék-Fiatalkok Háza) alatt működő III. számú Idősek Klubjában. A klub a Területi Szociális Gondozási Központ keretén belül működik. Fürjes Józsefné klubvezető véleménye szerint a hagyományörző kiállítás megrendezése új „színt” jelentett az intézmény életében.

– A klub 40 férőhelyes napi ellátást nyújtó intézmény, s jelen pillanatban harminchárom a tagjaink száma. A foglalkoztató nővér egész napos programot, lekötöttséget biz-

A kultúra üzenete

tosít tagjaink számára, így különböző vetélkedők, játékok, kézimunka foglalkozások színesítik a programot. Kirándulásokat szervezünk, hogy jól érezzék magukat. Pozitív hatást gyakorolt a klub atmoszférájára a hagyományörző kiállítás megrendezése. Az emberek, a tagjaink és a látogatók olyan eszközökkel, tárgyakkal kerültek kapcsolatba, amikkel dolgoztak. S ez felidézte a múltjukat, örömmel töltötte el őket – mondta Fürjes Józsefné.

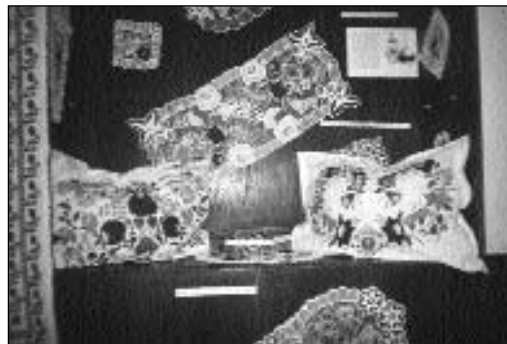
Gyűjtött tárgyakon keresztül

– A hagyományörzés a népi hagyományok iránti tisztelet, szeretet kifejezése a gyűjtött tárgyakon keresztül – folytatta

a beszélgetést Lendvai Györgyné szervező. Klubtag-

j a i n k k a l sokat beszélgettünk a régi szokásokról, s ez adta az ötletet a kiállítás szervezéséhez. A gyűjtőmunka igen nehéz feladatnak bizonyult, mivel az idősök a városba költözve elajándékozták, eladták, vagy ott hagyták régiségeiket házuk padlásán. A gyűjtők pedig nem szívesen adják oda a féltve őrzött ereklyéket. Így a klubtagok és dol-

gozók lázas kutató- és gyűjtőmunkába kezdtek, hogy létrejöhessen a kiállítás. Köszönetet szeretnék mondani Bodor Arzénak, aki gyűjteményének egy részét rendelkezésünkre bocsátotta, valamint azoknak a klubtagoknak, dolgozóknak és hozzátartozóknak, akik időt és fáradságot nem kímélve felkutatták és elhozták ezeket a tárgyakat. A kiállításon megcsodálhatták a kalocsai, matyó, palóc kézimunkák mellett a kézzel szőtt abroszokat is. Megtekinthették a parasztkonyha és a falusi élet jellegzetes használati tárgyait. Bepillantást nyerhettek a látogatók a polgári otthon hangulatába. A legutolsó helyiségben egyéb régi időkből származó tárgyakat vehettek szemügyre, így régi ünneplő bányászskabátot, püspök sapkát, újságokat, emlékkönyvet, írógépet, szerszámokat. Szeretnénk, ha ennek a kezdeményezésnek lenne folytatása,

Klubtagok kézimunkái Fotók: Józsa Zoltán

egy-egy időszak kiállítás megrendezését tervezzük – értékelte a sikeres kulturális esemény jelentőségét Lendvai Györgyné.

Vörösmarty Mihály 1854. augusztus végén tette ki a legutolsó írásjelet halhatatlan költeménye, *A vén cigány* végsora után. E verset élete utolsó befejezett alkotásaként tartja számon az irodalomtörténet. (Csak a meglehetősen rövid, torzónak ható „Fogytán van a napod” című művét vélik később születettnek.) Több esztendőn keresztüli néma csendet tört meg e rapszódia megírásakor, amelyel régi költői erejét nemcsak elérte, de teljességgel meg is haladta.

Költői képei egy új Vörösmartyt villantanak elénk: nem – mint sokan állítják – a romantika költőfejedelmének hattyúdala ez, hanem sokkal inkább a több mint negyedszázad múlva utat törő modern költészete előérzete. Naggyá is éppen azért lehetett, mert milliók megváltozott életérzésére rezdült. A szabadságharc bukása után a **Bach**-korszak embert próbáló évtizede nehezült a magyar hazára, s a passzív ellenállás keserősége, a veszteségek fölötti mély gyász töltötte el a lelkeket. Az ilyes szófordulatokra: „vert hadak”, „vakmerő remények”, „odalett az emberek vetése”, „elfojtott sóhajtas”, „nyomorú föld... keserű levében” – az emberek zöme saját kedélyállapotára ismert. Ezért is szárnyalt szerteszét, szinte fohászként, szájról-szájra az utolsó versszak önbiztató szálósora: „Lesz még egyszer ünnep a világon!”

Ha valaki, Vörösmarty tisztában volt vele, hogy mit és mennyit veszített Magyarország Világosnál, s Világos után. Ő, aki verssel üdvözölte az 1848-as forradalmat, aki tagja lett az első népképviselői országgyűlésnek, s aki Debrecenbe, Szegedre és Aradra is elkíséri a kormányt. Ő, aki a Habsburgok trónfosztása után a kegyelmi szék bírója lett, s a bukás után egy ideig a bujdosók keserű kenyerét ette. Amikor már nem bírta tovább a pillanatról-pillanatra tartó rettegést, önként feladta magát. Egy tisztességtudó hivatalnok előterjesztése nyomán ugyan kegyelemben részesítették, a társadalmon kí-

vüliség, a kihallgatások, a hitek és remények kihunyta, a haszontalanság érzete azonban örök nyomokat hagytak rajta. Saját maga is megtapasztalta hogy az önkényuralom reménytelenségét csak a kocsmaházi cigány hangászok dallamai enyhítették. A zene melletti borozgatásos néma elmerengés és sirva vígadás. **Berecz Károly** a Fővárosi Lapokban,

1877-ben közreadott visszaemlékezése szerint Vörösmarty Baracskán gyakran hallgatta **Patikárus Ferenc** játékát, s amikor az átvette a budapesti primás, **Kecskeméti Józsi** helyét, itt is szívesen megfordult azokon a helyeken, ahol játszott. **Eötvös Károly** visszaemlékezése szerint Vörösmarty utolsó éveiben **Farkas Miska** muzsikája mellett borongott. Egyik kiválóból muzsikus volt, mint a másik. Nem lehetett nehéz felfedeznie a másokat mulatató, de sokszor lesajnált, a másokat tettekre zengő, vigasztaló és vágytüzelő, a nemzeti önbecsülés megtartását

küldetésszerűen teljesítő cigányok alakja, s a saját személyisége közötti párhuzamot. Ebből a felismerésből keletkezett a költemény a kettős fenyegetettség alatt muzsikáló cigányról, akinek a hatalom bármikor leparancsolhatja kezéből a hangszert, s akit az öregség, a fogyó erő legalább ennyire kiszolgáltatottá tesz. A költőóriás ezért öltötte oly

latos vonást **Juhász Gyula** is, aki többször is visszatér a témához. „A magad cigányát lásd bennem, ó magyar, ki neked élek!” – írja az Április bolondja című versben. **Reményik Sándor** így fogalmaz: Az én muzsikám: „vén cigány” zenéje. **Lévay József**, **Radó Antal** és **Szabados János** is írt egy-egy verset Vén hegedűs címen, **Rátkay László** a Vén cimbalmos, **Szabolcska Mihály** A hegedűs, **ifj. Szász Károly** A primás búcsúja, **Babits Mihály** a Vén cigány és A Cigány a siralomházban, **Zelk Zoltán** Cigánybízta s A tűzből mentett hegedű című verseikben lettek alkalmi cigányok, hogy valami nagyon fontosat elmondjanak a művészetéről, az emberről, az életéről, a sorsról. **Csanádi Imre** a Húzd rá cigány!-ban, **Illyés Gyula** a Télvégi szél-ben, **Kuczka Péter** a Meghalt Vörösmarty Mihályban, **Bella István** a Testamentom-ban látatják az említett párhuzamot. **Baka István** hosszú verset szentel a témának, amely a Vázlat a Vén cigányhoz címet viseli. **Nagy Gáspár** Beértek volna a kert bűnei? című alkotása szintén a már jól ismert „vén cigány” szimbólumot hívja segítségül. **Simor András** Vörösmarty halálakor című verse a 90-es években, a rendszerváltás után keletkezett. A mindent elárasztó kommersz, a vásári áruvá süppedt kultúra, s a középszerűség diadala felett érzett keserűség jól tetten érhető a költeményben: „Sír-kert, berek, virány, a nyűtt vonóból bot lett, halott a vers, cigány...”

Aligha van igaza, még ha méltán keserű is. Egy vers eltűnhet, lappanghat, megfakulhat, cafatokká magasztosíthatják, érdekessé üldözhetik, s közneveltség tárgyává lehet. Egyre azonban sohasse képes: a meghalásra képtelen. Igaz ez még egy **Pósa Lajos**-féle versgügyögésre is, hát hogyne lenne helytálló egy igazi műre. A százötven éve íródott korszakos alapmű, A vén cigány minden bizonnyal örökéletű.

– Hegedűs Sándor –

Godyaver Phendipe

Bölcs Mondások

Te man o Del na sast-
yarla, ta man le roma
paruvena.

Ha engem az Isten
nem gyógyít meg, hát
cigányok engem kicse-
rélnék.

* * *

Kon kamel le kav-
resko, kodo nashavel
pesko.

Aki kívánja a má-
sikét, az elűzi a
magát.

* * *

Tela but phabaja vi o
ambrolyin bandyol.

Sok alma alatt az
almafa is meghajlik.

* * *

Te kames te mares,
mar la vorbasa.

Ha ütni akarsz, üss
szóval.

* * *

Lashi vorba, ekh kotor
manroj.

Jó szó, darab kenyér.

* * *

Te si tut so te phenes, e
vorba karing kodi
arakhesa.

Ha van mit mondanod,
megtalálod hozzá a
szavakat.

* * *

Vorbisarimasa arakhel
pes e vorba.

Beszélgetés során
megtalálja magát a
megfelelő szó.

* * *

E shukar vorba gug-
lyarel o jilo.

A szép szó megédesíti
a lelket.

* * *

Kon na vorbil,
pinzharel peski dos.

Aki nem beszél, ismeri
saját hibáit.

* * *

But vorbi, but godyi.
Sok beszéd, sok gon-
dolat.

* * *

Kaj shundyon but
vorbi, kothe ne ashundy-
ol o jilo.

Ahol sok szó hallat-
szik, ott nem hallatszik a
szív.

* * *

Lasha vorbasa zhi dur
shaj reses.

Jó szóval messzebbre
eljutsz.

* * *

Vi jek vorba but mol.
Egyetlen szón is sok
múlik.

* * *

Pa le por shaj pinz-
hares la chiriklya, pa le
vorbi shaj pinzhares le
manushes.

Tolláról ismerzik meg
a madár, beszédjéről
ismerzik meg az ember.

* * *

Patyiv te des, patyiv
xutyiles.

Ha tisztelsz, megtisz-
telnek.

* * *

Te e balval na phur-
del, le patra na cherhi-
nen.

Ha nem fúj a szél, a
levelek nem zörögnek.

* * *

Te kames shel zhene te
zhanen, phen jekhe
zheneske.

Ha azt akarod, min-
denki megtudja, mondd
el egynek.

* * *

Vi le kashten si kan.
A fának is van füle.

* * *

E lashi sirma dur
zhal, e nasul inker ande
tute.

A jó hír messze me-
gyen, a rosszat tartsd
magadban.

* * *

Xuklyi e goj anda'
charo.

Kiugrott a kolbász a
tányérjából (oda a sze-
rencséje).

* * *

Xanzhol e shib.
Viszket a nyelv (nem
áll meg benne a szó, a
titok).

* * *

O rom trajil sar zha-
nel.

A cigány él, ahogy
tud.

* * *

Te na phires pala
pajeste, o khoro na
phadyol.

Ha nem jársz vízért, a
korsó nem törik el.

* * *

Majsigo lesa tuke
bida le manushendar,
sar le ruvendar.

Előbb okoznak
neked bajt az em-
berek, mint a farka-
sok.

* * *

Murdalo zhukel na
dindarel.

Döglött kutya nem
harap.

* * *

Ande o muj gogle
vorbi, thaj ande e baj e
shuri.

A száj mond édes
szavakat, de a kabátujj-
ban ott a kés.

Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat

A hálózatban részt vevő ügyvédek

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Dr. Kiss Éva
3527 Miskolc,
Széchenyi út 35.
Tel: 06 (46) 354-811

Dr. Főnyedi Béla
3980 Sátoraljaújhely,
Kossuth tér 5.
Tel: 06 (47) 322-955

Bács-Kiskun megye

Dr. Sente Zsolt
6400 Kiskunhalas, Tó u. 36.
Tel: 06 (77) 428-064, 423-612
Fax: 06 (77) 428-064

Baranya megye

Dr. Olt György
7700 Mohács, Kossuth u 51.
Tel: 06 (69) 510-315

Békés megye

Dr. Lipták András
5540 Szarvas,
Arató Pál u. 1/1.
Tel: 06 (66) 216-004

Csongrád megye

Dr. Simonné
Dr. Báron Zsuzsanna
6930 Makó,
Kálvária u. 94.
Tel: 06 (62) 219-015

Fejér megye

Dr. Dobai Lajos
8000 Székesfehérvár,
Börgyár út 2.
Tel: 06 (22) 313-463

Győr-Moson-Sopron megye

Dr. Karcagi-Mészáros Zsolt
9023 Győr, Hunyadi u. 13.
Tel./Fax: 06 (96) 442-968

Heves megye

Dr. Keindlné
Dr. Patyi Zsuzsanna
3360 Heves, Arany J. út 15.
Tel: 06 (36) 545-155

Hajdú-Bihar megye

Dr. Czakó Marianna
4031 Debrecen,
Kishegyesi út 38. fsz.
Tel: 06 (52) 541-657, 541-658
Mobil: 06-20/384-3853

Komárom-Esztergom megye

Dr. Kiss Juhász István
2800 Tatabánya,
Ságvári E. u. 15.
Tel: 06 (34) 323-185

Pest megye

Dr. Lázók Tibor
Dr. Várhelyi W. Péter
Budapest VII. ker.
Dohány u. 76. (OCÖ)
Tel.: 06-1-322-8903/115 mellék

Dr. Molnár Iván
2740 Abony,
Kossuth tér 1.
Tel: 06 (53) 360-135,
360-136/106 mellék
Fax: 06 (53) 360-064

Somogy megye

Dr. Kócsó József
7400 Kaposvár,
Szent Imre u. 14. 1/8.
Tel: 06 (82) 413-906

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dr. Lőkös Eleonóra
4400 Nyíregyháza,
Hősök tere 9.
Tel: 06 (42) 407-468

Dr. Ferenczy Róbert
4600 Kisvárd,
Temesvári út 6.
Tel: 06 (45) 416-105

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Dr. Fancsali Ágnes
5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel: 06 (56) 420-110

Tolna megye

Dr. Sümegi Helga
7090 Tamási, Rácvölgy 7.
Tel: 06 (74) 474-977
Fax: 06 (74) 570-110

Nógrád megye

Dr. Farkas Imre
2660 Balassagyarmat,
Rákóczi fejedelem u 18.
Tel: 06 (35) 505-995
Fax: 06 (35) 300-782

Veszprém megye

Dr. Harcos Gábor
8200 Veszprém,
Szabadság tér 15.
Tel: 06 (88) 329-489

Zala megye

Dr. Németh Györgyi
8800 Nagykanizsa
Teleki u. 14.
Tel: 06 (93) 312-749

Vas megye

Dr. Kabay Gábor
9700 Szombathely,
Óperint u. 1.

Arany kerék

November 4-én rendezik Macedónia fővárosában, Skopjében az Arany Kerek nemzetközi roma televíziós és rádiós műsorprodukciók fesztiválját. A rendezvényre dokumentumfilm, játékfilm, illetve rádióműsor kategóriákban roma témájú alkotásokkal lehet benevezni, melyek lehetőleg nem hosszabbak 30 percnél és angol szinkronnal, felirattal vagy hangalámondással készültek. Roma és nem roma készítőik jelentkezését egyaránt várják. Egy személy vagy társulat korlátlan számú alkotást benevezhet, de egy pályamű esetében csak egy személy szállásköltségét fedezik. Napközben a benevezett hang- és filmanyagokat mutatják be, ezt este díjátadás követi. A játékfilmeket csak a gálaműsorban vetítik le, azok díjazásban nem részesülnek.

A filmeket és hangfelvételeket október 20-ig kell elküldeni a következő címre:

TV BTR NACIONAL
STR. „LAZAR LICENOVSKI” 31-b
1000 Skopje, Macedonia
Tel: 389 2 311-0356, 389 2 311-2240
Fax: 389 2 321-6000
E-mail: btr@osi.net.mk

Kétszer ad, ki gyorsan ad – segítséget kérünk! *Ezúton fordulunk* *Önökhöz/Hozzátok segítségért!*

Fájdalom, de egy 15 éves abonyi kislány a közelmúltban nagyon súlyosan megbetegedett. Mindannyian jól tudjuk, hogy a leukémia mennyire embert és családtagokat testileg, lelkileg egyaránt megtörő hatalmas erőfeszítéseknek kitévő betegség. **Rékasi Edina** ebben a borzasztó betegségben szenved. A kislány jelenleg Budapesten áll gyógykezelés alatt.

Segítsünk, hogy felépülhessen és hazatérhessen!

A gyógykezelés rendkívül költséges, a nehéz helyzetben lévő család számára pedig szinte elviselhetetlen anyagi terhet jelent. Ezért gondoltuk úgy, hogy segítenünk kell!

Minden felajánlást szívesen veszünk. A gyógyulás érdekében a következő bankszámlára várjuk felajánlásait:
Rékasi Edvárd: 11774457-04205221

Szécsi Magda

Zsegejene a boldogság, a bálna és a szárnyas zsiráf...

Egyszer volt, hol meg nem volt a boldogság, ami hosszú fekete hajjal, pirospöttyös ruhában suhant át az emberek szívéen, vagy napszökén, sárga pizsamában. Ha volt. Ha nem volt, akkor otthon, a felhőkig érő világítótorony tetején sírt és szomorkodott. Tehette, mert arca volt. Nem is egy, de kettő. Igazság szerint kettőnél is több arca volt, de csak kettőt hordott kívül, a többi jól elrejtette magában. Belül. Ki tudja miért? Majd ha nagyok leszünk ezt is megfogjuk érteni. Vagy nem. Ami biztos, hogy most ott ült a világítótorony tetején. Boldog arcával jobbra nézett, és gyönyörűséges hajókat látott úszni a tengeren. Szomorú arcával balra nézett és elsüllyedt hajókat látott, amiket veszedelmes hullámok törtek ezer darabra. A boldogság eltakarta kezével mind a két arcát, és azt gondolta, nem jól van ez így. Ő csak boldog embereket, szépséges tárgyakat akar látni a világból.

– Azt akarom, hogy minden ember boldog legyen. Egyszerre, egyszerre, egyszerre legyen boldog mindenki! És hogy ne csak saját maguknak kívánjanak engem, hanem a másikkal is, de ilyen önzetlen jó emberekkel még nem találkoztam... – zokogta a boldogság.

– Na ja! A boldogság... hm... mindenki erre vágyik... aztán amikor boldogok vagyunk, nem is tudunk róla – mondta egy hatalmas, öreg bálna, aki a tenger felszínén pihent, mert aznap reggel számtalan, eledelnek semmiképp nem nevezhető, tápértéktelen tárgyat nyelt le: 3 mobil telefont, 4 színes tévét, 6 darab vide-

ofilmet, köztük a Star Wars második részét, valamint két pár rózsaszínű tűsarkú cipőt, egy spanyol gitárt és végül egy teljes szobaberendezést, meg egy villany rezsót, amin még gőzölgött a babgulyás a virágmintás fazékban. De sajnos a bálna nem szerette a babgulyást. Ő a nyerskoszt híve volt, hát nem csoda, hogy megfeküdte a gyomrát ez is, meg az emberi civilizáció fejlődését igazoló többi tárgy is. (ha elfelejtetted a tárgyakat, olvasd el még egyszer a bálnagyomor leltárát. Leltári szám: 1982/08-25.)

– Szia bálna! Olyan boldogtalan vagyok – mondta a boldogság.

– Akkor mit szólnak én? – spriccentett két emeletnyit a bálna.

– Segíthetek rajtad?

– Még magadon sem tudsz, hogy segíthetnél. Rajtam csak a mélytengeri bűvárok tudnának segíteni, de mintha ők is kihaltak volna a környezetszennyeződéstől.

– Ne mondd! – nézett nagyot a boldogság.

– De mondom!

– Mit is mondasz? – ugrott le a világítótorony tetejéről a boldogság. (Ne ijedjete meg, biztosítva volt egy jó erős kötéllel!)

– Azt mondom, hogy a tisztaság a boldogság alapja, meg a vitaminok. Tudod az az izé... az ábcdeéfg... vagy valami ilyesmi, meg persze a kalcium. – ugrott nagyot a bálna, mert a gyomrában éppen kidőlt a forró babgulyás.

– Ebben van valami igazság. Osztogassak vitaminokat az embereknek, hogy boldogok legyenek? – kérdezte elgondolkodva a boldogság.

– Csak akkor osztogasd, ha vágy-nak rá. Ha minden ember azt kapja

amire vágyik, akkor biztos lehetsz abban, hogy jól végzed a munkád – magyarázta a bálna – mert képzelj el, mekkora csalódás lenne, ha sárga biciklire vágyik mondjuk egy gyerek, de te sárga kis csibét adnál neki.

– Ez igaz. – sóhajtott nagyot a boldogság.

– Ne szomorkodj! Nem lehet mindenkit boldoggá tenni – ereszkedett le a tengerpartra a boldogság lova, ami nem volt más, mint egy szárnyas zsiráf.

– Ezt mondom én is, mert az emberek önzők, mindent akarnak és nem tudnak örülni az apró dolgoknak – jelentette ki a bálna.

– Ó jaj! Mit tegyek? – kesergett a boldogság.

– Mutatok neked valamit. Utazni fogunk – tárta szét szárnyait hívogatóan a zsiráf.

– Jó. Induljunk! – egyezett bele a boldogság és búcsút intett a bálnának, aki le is merült a tenger mélyére, mert boldogság ide, gyomorfájás oda, enni kell ha élni akar a bálna fia: bálna. Már pedig nagyon akart élni, mert élni jó. Ha másért nem, magáért az életért, és ennek csak egy élő bálna örülhet.

– Hová viszel? – ölelte át a zsiráf nyakát a boldogság.

– Piros, fehér, zöld földre – válaszolta a repülő zsiráf.

– Piros, fehér, zöld ország? – csodálkozott a boldogság. – De hiszen az Magyarország!

– Úgy bizony. Eltaláltad!

– És miért pont oda?

– Mert ott vágnak legjobban rád. – válaszolta a zsiráf egyszerűen. – Itt is vagyunk – ereszkedett le a földre kis idő után.

– Sá-tor-al-ja-új-hely – silabizálta ki a város nevét a boldogság.

– Ez itt egy játszótér. Nézd ott van négy gyerek, akik biztosan vágnak valamire. Én már tudom, hogy mire, de azt szeretném, ha te is beszélgetnél velük – intett szárnyával a hinták felé, ahol egy kislány színes esernyővel játszott, míg a három fiú sárkányt festett a földön.

– Sziasztok! – lépett oda melléjük a boldogság, míg a szárnyas zsiráf egy virágba borult fa mögül figyelte, hogy mi fog történni.

– Szia! – köszöntek vissza a gyerekek.

– Akartok boldogok lenni?

– Akarunk, de te nem tudod, hogy a gyerekek nem állhatnak szóba idegekkel? – nézett rá gyanakvóan a kislány.

– Én vagyok a boldogság – nyújtott kezét mosolyogva, de a gyerekek nem fogtak kezét vele.

– Ilyen név nincs! A boldogság csak egy fogalom. Egy fogalommal nem lehet kezefogni – mondta a szemüveges kisfiú.

– Értem, – hajtotta le fejét a boldogság és hirtelen átfutottak fején a neki tetsző legszebb magyar szavak: zápor, só, emlék, gitár, eledel, játék, este, nap, ember. Összeolvasta gyorsan a szavak kezdő betűi majd így szól:

– Az én nevem Zsegejene!

– Szia Zsegejene, én Koppány vagyok. Ő Gergő, a piros sapkás Jancsi, a kislányt Dórinak hívják. A 3. b-be járunk. És te hova jársz?

– Ó... én? Én... járom a világot...

– Cirkuszos vagy? – kérdezte Koppány.

– ÖÖÖ... hát így is mondhatjuk – nevetett fel a boldogság meglepetten.

– Tudsz varázsolni? – csukta össze esernyőjét Dóri.

– Azt hiszem tudok... próbáljuk meg. Kérjetelek valamit. – A gyerekek összenéztek, hitték is meg nem is, amit hallottak, de végül mindannyian elmondták, hogy mire vágnak.

– Azt szeretném, ha Gergő barátom anyukája meggyógyulna – mondta Koppány.

– Nekem az lenne jó, ha Dóri nem félné a kutyáktól – súgta Gergő.

– Én Koppánynak szeretnék kérni valamit... egy... egy... naaagy lézerkardot, hogy bátor meg híres katona legyen, olyan mint Nagy Sándor a

hadvezér – fogta meg kipurulva Koppány kezét Dóri.

– Nekem elég lenne egy szelet kenyér most, hogy megetessem a galambokat, mert szeretik a kenyeret, de nem tudnak elmenni a boltba, hogy vegyenek – mondta szégyellően Jancsi, aki elárulta azt is, hogy állatorvos lesz ha nagy lesz.

– Jó, jó... de magatoknak mit kértek? – kérdezte csodálkozva a boldogság.

– Semmit – néztek rá nagy szemekkel a gyerekek.

– Akkor nem tudok varázsolni – szomorodott el a boldogság.

– Nem baj Zsegejene, ne szomorkodj! Majd egyszer valóra válnak a vágyaink, ha nagyon akarjuk. A tanítónéni is megmondta, hogy csak akarni kell – vigasztalta Dóri.

– Anyukám meg fog gyógyulni, mert szeret engem és a doktor bácsi is megígérte. – fogta meg Zsegejene kezét Gergő.

– Én nem fogok félni a kutyáktól, ha felnőttem leszek, csak most félek, mert még kicsi vagyok – mosolyodott el Dóri.

– Karácsonyra megfogom kapni a lézerkardot a Jézuskától, mert ő mindig teljesíti a kívánságomat – mondta Koppány.

– Én megtudom etetni a galambokat, csak haza kell futnom kenyérért – nézett a boldogság szép fekete szemeibe Jancsi.

– Szerintetek mi a boldogság? – kérdezte zavartan Zsegejene.

– Talán az, aminek örülni tudunk... de ezt még nem tanultuk az iskolába, csak azt, hogy egy liter, az tíz deciliter. Ezt tudni is öröm, mert ötöt lehet érte kapni – válaszolta Dóri.

A boldogság meghatottan hallgatott jó ideig majd így szól:

– Tudjátok mit? Mivel nincs nálatok jobb és önzetlenebb gyerek a földön, ezért adok nektek egy-egy csillagot, ami esténként mesét mond nektek – és picinyke kék, piros, sárga, zöld színű kristály csillagocskát tett a tenyerükbe.

– Gyönyörű! – csodálkozott rá a kékcillagra Koppány.

– Köszönjük Zsegejene! Neked adom az esernyőmet emlékébe – mondta Dóri.

– Elfogadom – bólintott a boldogság. – Mert sokat tanultam tőletek.

– Tőlünk? – néztek össze a gyerekek csodálkozva.

– Bizony tőletek – bizonygatta Zsegejene és búcsút intett. Felült a szárnyas zsiráf hátára és ripsz-ropsz újra ott találta magát a világítótorony tetején. Megköszönte lovának az utazást majd kiáltott egy nagyot.

– Hahóóóó bálnaaaaa!

Az öreg tengerjárós azonnal megjelent a víz felszínén.

– Mi történt hogy ilyen vidám vagy? – kérdezte.

– Csodás dolog történt velem! Ma engem tettek boldoggá! – ujjongott a boldogság és hegyről-tövíre elmesélte kalandját a sátoraljújhelyi gyerekekkel.

– Még ilyet!? – tátotta el a száját a bálna, márpedig ha ő kitérte a száját, az ki van tátva rendesen.

– Ma megtanultam, hogy én benne lakom mindenkiben és hogy az emberek boldogsága attól függ, hogy a másik ember mennyire boldog.

– Bennem is laksz? – kérdezte a bálna.

– Benned is – bólintott a boldogság és a toronyból a hátára ugrott.

– Jó ezt tudni. Remélem elférsz bennem a gitártól, a tévéktől, a szobabútoroktól a ...

– A lelkedben élek! – vágott a bálna szavába kacagva a boldogság.

– Ne mondd! Légy üdvözlőve – csodálkozott a bálna, mert nem értett semmit.

– Mit érzel ha tiszta a tenger vize?

– Boldogságot! – vágta rá a bálna.

– Mit érzel ha jól laktál?

– Boldogságot!

– Mit érzel, ha szabadon hasíthatod a tenger vizét?

– Boldogságot!

– Mit érzel, ha meglátod a legszebb bálna lányt a vérvörös korallok mögött?

– Óóó... Hát boldogságot! – mondta a bálna és megértette, hogy a boldogság valóban benne lakik.

– Most repülj! Repülj velem! Zsegejene boldog akar lenni! – kiáltott a boldogság, és a bálna örömmel úszott versenyt a széllel. Csak azt nem értette, hogy ki az a Zsegejene. Ha majd találkozott vele, mondjátok el neki. De ne dobjatok a tengerbe se gitárt se tévét. Tudjátok, azt nem szereti...

L. D. Horoszkóp

2004. október

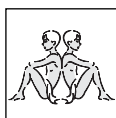
KOS (III. 21.–IV. 20.)

– Minél jobban megértik a partnerek egymás igényeit, félelmeit és ambícióit, annál valószínűbb, hogy a kapcsolat tartós lesz. Olvassa el még egyszer az előző mondatot, és kezdje előről...

BIKA (IV. 21.–V. 20.)

– A Bikának őszintesége van szüksége egy kapcsolatban és persze biztonságra, ami nem feltétlenül anyagi biztonságot jelent, bár ezt is nagyon tudja díjazni! Ebben a hónapban meglepetések érhetik, vagy „csak” hazugságon kapja kedvesét és elszabadul a pokol!

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

– Mindenkinek másra van szüksége egy romantikus kapcsolatban. Az Ikreknek gyakori ösztönzés ad szárnyakat. Ösztönzésben nem lesz hiány ebben a hónapban, még a házasságban élőknek sem. A következményeket persze viselniük kell, ha félrelépnek... Mert most a bolygó állások lebukást jeleznek!

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

– Ez egyike azoknak a hónapoknak, amikor sok minden zajlik a színpad mögött, de Ön igazából úgy érzi, eseménymentesen múlnak el a napok. Nagyon téved! Majd meglátja...

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

– Felgyorsul az élete, különösen egy személyt illetően. Esküvői harangok szólhatnak az Oroszlánok családjában most, vagy hamarosan, mialatt az eddig halogatott információ miatt megegyezések és kedvező alkalmak úsznak el nagy sebességgel. Háztársági és társulási gondokkal is számolhat, de óvakodjon most attól, hogy a társát, partnerét vagy szerelmét kérdőre vonja, mert alulmarad...

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

– Különböznél Ön egy angyal. Szabadságszerető és korlátokat nem tűrő angyal, csak jól titkolja! Szellemileg okvetlenül különbözni akar a többiektől. Ami igazán érdekli az az, hogy megvizsgálja személyiségét, hogy felfedezze Önmagában az igazi zsenialitás bármilyen nyomát. Első látásra egy nagyon egocentrikusnak tűnhet. De eljárásának az a célja, hogy segítsen másoknak a saját maguk vizsgálatában. Tehát alapjában véve Ön igen nagy lelkű!

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.)

– Ez a bolygó állás elég kétértelmű. Vagy sztárt csinál magából váratlanul, és szakmai élete végképp megváltozik: végre saját sorsának ura lehet, vagy felkelti a változtatás igényét abban az értelemben, hogy lemond az anyagi dolgokról és egy magasabb szellemi lelki szférába emelkedik, ami derűt hoz az életébe...

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.)

– A Mars vibrációja most arra bátorítja, hogy még több sikert érjen el az életben. A legjobban azt gyűlöli, ha olyan dolgokkal kell foglalkoznia, amiben nem leli örömét. Októberben azon fog fáradozni, hogy elérjen valamit azáltal, hogy kifejezi Önmagát és tehetségét. Önnek elég energiája van ahhoz, hogy megcsináljon bármit, amit

választott, de csak akkor, ha maga határozhatja meg, hogy mit kellene csinálnia.

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

– Önbizalma növekedni fog, és valószínűleg így majd jobban látja a lehetőségeit és a hátrányait. Ha sikerül elkerülnie az összeütközést állása és otthoni kötelezettségei között, akkor harmóniára számíthat. Legyen készséges, segítőkész azokhoz, akik a közvetlen környezetébe tartoznak, főleg az idősebb emberekhez.

BAK (XII. 22.–I. 20.)

– Ebben a hónapban utazásra készül. Ha teheti akkor próbálja ezt 10.-e előttre időzíteni. Hirtelen valaki olyannak fog a karrierje felívelni, akire korábban nem is számított. Ettől Ön még inkább erőre fog kapni! Legyen óvatos munkahelyén egy látogatóval 20.-a körül, mert kihívóan viselkedhet. Ha jogi gondjai vannak, akkor 5.-én a dolgok teljesen más megvilágításba fognak kerülni. Hónap vége felé kerüljön mindenféle krízishelyzetet, ne tegyen semmilyen nyilatkozatot közösségi ügyben...

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

– Ugy gondolja, ha sokat dolgozik, akkor megszűnnek az egészségügyi gondjai. Ez a hozzáállás most működik is, mivel a hónap második felében kitűnő egészségnak fog örvendeni. Partnerét viszont beteggé teheti az Ön hidegsége...

HALAK (II. 20.–III. 20.)

– Valamit túlzásba fog vinni ebben a hónapban, amit később keservesen bánni fog! Ön elég szerény a szokásait illetően. Legyen okos, és haladjon tovább ezen az úton! Partnerével viták várhatók, egy háztartási berendezés megvétele, vagy eladása, esetleg eltűnése miatt.

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány kiadásában megjelent alábbi kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetőek! (Szolnok, Pf.: 77 5001)

Szécsi Magda: *Fekete fények* 1300,- Ft

Farkas Kálmán: *Mosoly és párbeszéd* 500,- Ft

ÚJ KÖTETEK: Farkas Kálmán: *Ember a viharban* 1500,- Ft

Bokszi és Tulpica: *Cigány népmesék* 2000,- Ft

Felhívás

Bulit, partit, kisebb-nagyobb zenés rendezvényt, jótekonysági estet szervez és nem tudja melyik előadó művészt hívja meg, mert az anyagi lehetőségei szűkösek?

A megoldás **ROMA KOKTÉL SHOW!**

A Roma Koktél Show várja csinos, fiatal, táncolni, énekelni vágyó tehetséges lányok és fiúk jelentkezését 18–22 éves korig.

Csoda gyerekek, itt a lehetőség! Tehetségesen játszol valamilyen hangszeren, kitűnően táncolsz vagy éneksz és még nem múltál el 8 éves? **Jelentkezz a Roma Koktél Show-nál.**

Természetesen a Show várja azon vállalkozó, segítőkész embereket jelentkezését is, akik támogatni, segíteni tudnák a Show működését.

Érdeklődni a következő telefonszámon lehet:

Babai János, 06-20/337-0896

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1680,- Ft,
fél évre: 840,- Ft,
negyedévre: 420,- Ft

A megrendelőlapot és az előfizetési díját a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:

5001 Szolnok, Pf.: 77

Telefon:

(06) 56/513-592, 513-953, 513-954

Előfizethető rózsaszínű postai utalványon.

Felhívás

Súlyosan mozgáskorlátozott emberként született a ma 20 éves, Ózdon élő **ifjú Ganyi Károly**. Küzd betegségeivel, a meg nem értésekkel és állandóan a miértre keresi a választ. De találkozik jó akaratú emberekkel, akik segítenek, próbálják megérteni a fogyatékkal élő emberek világát. Ezt a világot mutatja be, tárja elénk az őzdi szerző „Tolókocsi nem akadály” című művében. Sugallja, hogy az olvasó élje át a szereplők helyzetét, hozzon egy belső döntést. A teljes átélés elősegíti, hogy azonosulni tudjon a mű írójával, így megértse közlésének lényegét. Ifjú Ganyi Károlynak Isteni hite adja ehhez az erőt, mert szereti az embereket, bízik a humánus erejében.

Tisztelt leendő olvasó!

Vegye úgy kezébe ezt a kiadványt, hogy tartalmával pozitívan tudjon azonosulni! Vásárlásával (300,- Ft/db) hozzájárul ahhoz, hogy a fiatalember az eladásokból befolyt összeget életfeltételeinek javítására fordíthassa.

Elérhetőség: Ganyi Károly,
3600 Ózd, Árpád vezér út 19. fsz. 2.
Telefon: 06-48/473-179
E-mail: karesz1984@freemail.hu